

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra ekonomie

OSVČ – vedení daňové evidence nebo účetnictví?

Bakalářská práce

Autor: Kristýna Komorousová

Studijní obor: Ekonomika a management

Vedoucí práce: Ing. Jan Mačí, Ph.D.

Pracoviště: Katedra ekonomie

Hradec Králové

2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odporným vedením Ing. Jana Mačího, Ph.D. vedoucího této práce a uvedla jsem všechny prameny a zdroje, které jsem použila.

V Hradci Králové dne

.....

.....

Kristýna Komorousová

Poděkování

Děkuji Ing. Janu Mačímu, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce a cenné připomínky, které mi byly poskytnuty. Rovněž děkuji všem účetním za ochotný přístup k poskytnutí osobních zkušeností v dotazníkovém šetření, na kterém se podíleli.

Abstrakt

Tato práce je zaměřena na porovnání daňové evidence a účetnictví, a to z pohledu účetních, kteří vedou pro subjekty v podobě OSVČ daňovou evidenci. V úvodní části případové studie se podnikatel, dle možností daných zákonem o daních z příjmů, rozhodl, že prozatím povede pouze daňovou evidenci, protože nejen z pohledu dosaženého ročního obratu, ale i několika dalších uvažovaných aspektů, se subjektivně domnívá, že je tento způsob pro něj nejlepší. Účelem této práce, v návaznosti na podnikatelovo rozhodnutí, je porovnat rozdíly mezi daňovou evidencí a účetnictvím, jejich současné výhody a nevýhody. Praktická část obsahuje šetření formou dotazníků, na jejichž základě byly následně provedeny strukturované rozhovory s 12 účetními, a to k výhodám a nevýhodám daňové evidence v poměru k účetnictví. Analýza dotazníků se stala podkladem pro následné doporučení podnikateli, zda i nadále vést daňovou evidenci nebo přejít na účetnictví. Práce však rovněž obsahuje obecná doporučení při rozhodování se o volbě mezi daňovou evidencí a účetnictvím. Tato práce se opírá zejména o aktuální znění zákona 563/1991 Sb., o účetnictví a jeho dodatky a o zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Klíčová slova

daňová evidence, podnikatel, srovnání, účetnictví, účetní

Abstract

Self-employed person – keeping tax records or accounting?

This work focuses on comparing tax records and accounting, from the perspective of accountants who manage tax records for self-employed individuals (OSVČ). In the introductory part of the case study, the entrepreneur, within the possibilities given by the Income Tax Act, has decided to only manage tax records for the time being. This decision is based not only on the achieved annual turnover but also on several other considered aspects. Subjectively, he believes that this approach is best for him. The purpose of this work, following the entrepreneur's decision, is to compare the differences between tax records and accounting, their current advantages and disadvantages. The practical part includes a survey in the form of questionnaires, based on which structured interviews with 12 accountants were subsequently conducted regarding the advantages and disadvantages of tax records in relation to accounting. The analysis of the questionnaires served as a basis for subsequent recommendations to the entrepreneur, whether to continue managing tax records or switch to accounting. However, the work also includes general recommendations when deciding between tax records and accounting. This work is primarily based on the current wording of Act No. 563/1991 Coll., on Accounting, and its amendments, as well as Act No. 586/1992 Coll., on Income Taxes.

Keywords

tax records, entrepreneur, comparison, accounting, accountant

Obsah

Úvod	1
1. Vedení daňové evidence a účetnictví	3
1.1 Daňová evidence pro OSVČ	3
1.1.1 Povinnost vést daňovou evidenci	3
1.1.2 Rozhodné období pro daňovou evidenci.....	7
1.1.3 Rozdíl mezi jednoduchým účetnictvím a daňovou evidencí	8
1.1.4 Povinné informace při vedení daňové evidence	11
1.1.5 Základ daně v daňové evidenci	14
1.2 Vedení účetnictví	23
1.2.1 Podmínky pro vedení účetnictví.....	23
1.2.2 Účetní období	27
1.2.3 Časové rozlišení v účetnictví.....	28
1.3 Zásadní rozdíly mezi daňovou evidencí a účetnictvím.....	29
1.3.1 Regulatorní rámec	30
1.3.2 Metodické prvky	31
1.3.3 Základ daně	32
1.3.4 Výkazy	33
2. Analýza postojů účetních v rámci vedení účetnictví a daňové evidence	38
2.2 Vyhodnocení strukturovaných rozhovorů	38
2.2 Shrnutí výsledků a zhodnocení podnikatelského rozhodnutí	45
Závěr	47
Seznam obrázků	49
Zdroje	50
Ostatní zdroje	55
Přílohy	56

Úvod

Každá fyzická osoba má právo, pokud splní požadavky, podnikat. Jak živnostenské listy, tak koncese nahradily výpisy z živnostenského rejstříku, které mají stejnou funkci a dokládají, že osoba, která je v rejstříku zapsaná, může v příslušných oborech podnikat.⁴⁹ Pokud začínající podnikatel není ze zákona účetní jednotkou, může se sám rozhodnout, jakou formu evidence hospodaření zvolí. Často stojí před rozhodnutím, zda má vést účetnictví, či pro zjišťování základu daně, ale i pro posouzení úspěšnosti a výkonnosti svého podnikání, použít daňovou evidenci příjmů a výdajů. Co bude pro něj výhodnější, nelze bez bližšího prozkoumání situace doporučit. Daňová evidence nemá ze zákona, ani žádnou jinou právní úpravou, danou pevnou formu vedení. Podnikatel si ji může upravit podle svých potřeb. Na rozdíl od daňové evidence podnikatel, který se rozhodne dobrovolně pro účetnictví, bude muset při evidování hospodářských operací dodržovat mnohem více pravidel. Na druhou stranu účetnictví bude mít pro individuálního podnikatele mnohem větší vypovídající hodnotu než daňová evidence, záleží ale na oboru podnikání a samotném rozhodnutí podnikatele. Díky vedení účetnictví získá zejména informace, které může použít pro rozhodování o další podnikatelské činnosti.¹

Cílem bakalářské práce je porovnat rozdíly, identifikovat výhody a nevýhody ve vedení daňové evidence nebo účetnictví z pohledu účetních, kteří vedou záznamy pro své klienty v podobě OSVČ.

Cílem teoretické části, v širším slova smyslu, je uvést jednotlivé způsoby účtování, které jsou v České republice standardně používány. Jedná se především o daňovou evidenci, jednoduché účetnictví a účetnictví. Ministerstvo financí vydalo řadu zákonů, předpisů a vyhlášek, které se však neustále doplňují a mění, aby byly v souladu s mezinárodními účetními standardy.

V užším slova smyslu se jak teoretická, tak praktická část, soustředí především na rozdíly mezi vedením daňové evidence a účetnictvím, jejich rozdílné přístupy v účtování příjmů a výdajů, respektive nákladů a výnosů, ale i zásadními rozdíly v dokumentech, které jsou důležité pro stanovení základu daně. Pro posouzení náročnosti účtování v daňové evidenci nebo účetnictví byla stanovena teze, že daňová evidence je mnohem jednodušší a snadnější než účetnictví. Aby bylo možné tuto tezi potvrdit nebo vyvrátit, byl za tímto účelem vytvořen fiktivní podnikatel, který se rozhodl pro účtování v daňové evidenci. Pro objektivní posouzení správnosti podnikatelova rozhodnutí navazuje na teoretickou část druhá polovina práce, a to část praktická. Součástí této části je strukturovaný rozhovor s 12

spolupracujícími účetními, kteří se účtováním v daňové evidenci a účetnictvím zabývají. Analýza vyplněných dotazníků a výsledek strukturovaných rozhovorů s přihlédnutím k teoretické části, která se podrobně rozdílí mezi daňovou evidencí a účetnictvím zabývá, bude tvořit základ pro vyhodnocení stanovené teze. Rovněž bude podstatným kritériem pro posouzení rozhodnutí nadefinovaného podnikatele, zda volba vedení daňové evidence byla správná.

Hlavními použitými zdroji jsou aktuální zákony, vyhlášky a publikace, které se této problematice věnují. Odkazy na aktuální znění zákonů a dalších právních předpisů jsou jmenovitě nedílnou součástí jednotlivých kapitol.

1. Vedení daňové evidence a účetnictví

Tato práce se zabývá rozdíly mezi daňovou evidencí, jednoduchým účetnictvím, na které navazovala daňová evidence, a v roce 2016 bylo pro určitý okruh činností jednoduché účetnictví plnohodnotně vráceno jako jedna z možností účtování. Kromě toho někteří podnikatelé i nadále využívají například programy pro jeho vedení. Hlavním cílem bakalářské práce je ale uvést rozdíly mezi účetnictvím (dříve podvojným účetnictvím) a daňovou evidencí se zaměřením na podnikající fyzické osoby. V teoretické části jsou vysvětleny základní principy a zásady jednotlivých forem vedení účetnictví a daňové evidence. Teoretická část posuzuje tedy hlavní rozdíly mezi jednotlivými způsoby vedení agend a jaké jsou jejich dopady na stanovení základu daně z příjmů.

1.1 Daňová evidence pro OSVČ

Tato kapitola je věnována podmínkám, za jakých podnikatel, fyzická osoba jako OSVČ, zvolí daňovou evidenci při zahájení svojí podnikatelské činnosti jako způsob evidování svých, v peněžních jednotkách vyjádřených, ekonomických činností. Kromě toho se daňová evidence zabývá i podmínkami pro získání registrace k podnikatelské činnosti, která prioritně spočívá ve volbě oboru, ve kterém chce osoba podnikat a podmínkami pro získání příslušného oprávnění. Při volbě vedení daňové evidence je vhodné znát základní pojmy a jejich obsah při jejím vedení. Dále pro úplnost účetních postupu tato podkapitola obsahuje i podmínky pro vedení jednoduchého účetnictví s uvedením účetních jednotek, pro které je tento způsob účtování určen.

1.1.1 Povinnost vést daňovou evidenci

Daňovou evidenci vedou OSVČ, pokud nejsou považovány za účetní jednotku, nejsou uvedeny v § 1 odst. 2 zákona o účetnictví. Samotné vedení daňové evidence pro některé fyzické osoby je upraveno § 7b zákona o dani z příjmů. Cílem je určení výše daně z příjmů OSVČ. Podkladem pro výpočet daně z příjmu se rozumí evidence příjmů a výdajů a evidence majetku a závazků. Zákon ale stanoví pouze obsah daňové evidence, přesnou formu i způsob si volí svobodně sám podnikatel. Důležité ale je, aby byla daňová evidence průkazná pro případ kontroly příslušného finančního úřadu, kde je podnikatel registrován.²⁶

Daňová evidence sice není tak náročná jako účetnictví, jak uvádí Klímová (2021), ale každý podnikatel by měl i tak mít povědomí o základních pravidlech, se kterými by se měl seznámit ještě před podáním žádosti o povolení podnikání, a to na příslušný živnostenský úřad, tedy ještě před zahájením své podnikatelské činnosti.³⁹

Po roce 1989 může, za určitých podmínek daných živnostenským zákonem, podnikat každá fyzická osoba. Než se však podnikatel rozhodne pro způsob vedení daňové evidence nebo účetnictví, musí splnit řadu podmínek, které mu teprve umožní zahájit svoji podnikatelskou činnost.

Definici živnosti jasně stanoví zákon o živnostenském podnikání, který uvádí, že „*Živnost je soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených živnostenským zákonem*“.²²

Další podmínkou rovněž je, aby fyzická osoba, která žádá o zřízení živnosti, byla trestně bezúhonná, byla způsobilá k právním úkonům, a v neposlední řadě, pokud to vyžaduje druh podnikání, splňovala kvalifikační požadavky. Živnostenský zákon obsahuje celou řadu činností, které jsou rozděleny do několika skupin. U každé z nich jsou stanoveny podmínky, za kterých lze podnikat.²²

Každý podnikatel má možnost si vybrat jednu nebo i několik činností, které jsou přehledně uvedeny v živnostenském zákoně, včetně podmínek pro získání povolení k podnikání. Mezi nejrozšířenější patří živnost ohlašovací, která se dále dělí na živnost volnou, řemeslnou a vázanou.

Ohlašovací živnosti

Veškeré živnosti, ať již volné, vázané, řemeslné, koncesované apod., jsou svým obsahem obsáhlé seznamy. Tato část je zaměřena především na podmínky poskytnutí rozhodnutí k podnikání nebo udělení koncese apod. Příklady, a to ve zkrácené podobě, tvoří Příloha 1 podle příloh v živnostenském zákoně.

Živnost volná

Volná živnost zahrnuje více než 80 (82) oborů, kterými jsou například ubytovací služby, drobné opravy, zasklívaní, technické aj., které jsou z pohledu získání oprávnění k podnikání nejjednodušší a vyžadují splnění pouze základních podmínek. Pro získání živnostenského oprávnění tedy postačí žadatelova trestní bezúhonnost a svéprávnost (nezletilý může podnikat s povolením soudu, pokud má zákonného zástupce).

Jmenovité obory živnosti volné jsou obsaženy v příloze č. 4 živnostenského zákona. Z uvedeného vyplývá, že se jedná o podnikání, kde příslušné právní předpisy nestanoví žádné podmínky na odbornou způsobilost, ani jiné podmínky k provozování živnosti.

Živnost řemeslná

Pro živnost řemeslnou jsou již stanoveny další podmínky, za kterých lze získat povolení k podnikání. Kromě základních podmínek, jako je trestní bezúhonnost a svéprávnost, je nutné pro danou činnost prokázat odbornou způsobilost. K žádosti o registraci musí žadatel přiložit příslušný doklad, jako je např. kopie výučního listu, doklad o ukončeném středoškolském nebo vysokoškolském vzdělání v oboru, ve kterém chce podnikat. Pokud má však žadatel zmíněné dokumenty z některého z příbuzných oborů, postačí doložit doklad o odborné způsobilosti pro zvolený obor podnikání a potřebnou praxi. Za živnost řemeslnou jsou považovány např. služby kadeřnické, pedikérské, kominické aj.

Živnost vázaná

Z ohlašovacích živností má vázaná živnost podmínky nejpřísnější. Dle oboru podnikání je nutné nejen doložit odbornou způsobilost, ale zákon stanoví i další podmínky, bez jejichž splnění nelze podnikání povolit.

Vázané činnosti jsou zveřejněny v příloze č. 2 živnostenského zákona. Pro každou jednotlivou specifickou činnost jsou zvlášť stanoveny požadavky na odbornou způsobilost, případně jsou doplněny zvláštními právními předpisy. Jelikož se jedná o celou škálu různorodých činností, jakou je například oční optika, provozování autoškoly, zpracování tabáku, geologické práce, vedení účetnictví, nakládání s nebezpečnými odpady aj., je pochopitelné, že nelze pro všechny stanovit jednotné podmínky.

Kromě ohlašovacích živností jsou v živnostenském zákoně uvedeny i koncesované živnosti, k jejichž založení je nutné speciální povolení.

Koncesované živnosti

Koncesované živnosti lze považovat, z hlediska získání živnostenského oprávnění, za nejsložitější. Na rozdíl od výše jmenovaných živností ohlašovacích je nutné pro koncesi získat souhlas státního orgánu. U koncesovaných živností jsou živnostenské úřady nejpřísnější. Jejich cílem je regulace počtu osob v určité oblasti, které se chtějí zabývat stejnou činností. Tato regulace je žádoucí zejména v oblasti práce s výbušninami. U živností koncesovaných je nutné splnit požadované podmínky, a ani to není zárukou, že bude žadateli koncese udělena. Druhy živností upravují § 19 až § 27 živnostenského zákona, kde jsou stanoveny i další jmenovité podmínky pro získání registrace koncese.²²

Protože se jedná o velmi specifickou skupinu, tak Příloha 2 obsahuje seznam oborů, které do tohoto druhu živnosti patří.⁵

Při podrobnějším prostudování obsahu jednotlivých živností lze konstatovat, že se v průběhu času, od vydání živnostenského zákona, vyvíjely i nové obory činností, na které bylo nutné legislativně reagovat. Jako příklad lze uvést rozšíření „*koncesované živnosti*“.¹⁴

Nejvíce změn pak nastalo nařízením vlády o obsahových náplních jednotlivých živností a následujících vyhlášek a nařízení. Jako příklad lze uvést přílohu č. 4 k zákonu č. 455/1991 Sb., a to ve „*volné živnosti*“, kde došlo k doplnění bodu 80 (Poskytování služeb pro právnické osoby a svěřenecké fondy), bodu 81 (Poskytování služeb spojených s virtuálním aktivem) a bodu 82 (Výroba, obchod a služby jinde nezařazeny).^{5,6}

Z uvedeného jednoznačně vyplývá, že v reakci na nově vznikající obory činností jsou zákonodárci nuceni přijmout nová zákonná opatření.

Pro úplnost je třeba uvést, že ne každé podnikání lze do výše jmenovaných činností zařadit. Některé podnikatelské činnosti jsou natolik specifické, že pro ně vznikla zvláštní právní úprava. Přehledný seznam činností, pro které není potřeba živnostenského oprávnění je obsaženo v § 3 živnostenského zákona, kde je rovněž jasně a srozumitelně uvedeno, proč daná činnost není považována za živnost, a za jakých podmínek ji lze vykonávat.²²

Jako příklad lze uvést § 3 odst. 2a restaurování kulturních památek, odst. 2e provádění archeologických výzkumů, dále jsou zde uvedeni lékaři, nelékařský zdravotní personál, farmaceuti, veterináři, přírodní léčitelé aj. Protože jde o zcela specifické činnosti, je na ně také v zákoně přísněji a individuálněji nahlíženo.

Do této specifické skupiny dále patří: autoři vynálezů, zlepšovacích návrhů, nebo osoby podnikající podle tzv. autorského zákona a další.^{13,25}

Další povinností je úhrada správního poplatku a provedení registrace k dani z příjmu fyzických osob u příslušného správce daně, který provede ohlášení na zdravotním a sociálním pojištění. Podnikatelé by si však měli zkontrolovat, zda ohlášení finanční úřad provedl a zjistit výši povinných záloh.¹⁸

Ne každý podnikatel, který se rozhodne podnikat, však chce svoji podnikatelskou činnost ihned vykonávat na plný úvazek. Někteří podnikatelé se rozhodnou podnikat na tzv. vedlejší činnost. I v tomto případě však musí splnit povinnosti vyplývající ze zákona.²⁷

Pakliže OSVČ zahájí svoji podnikatelskou činnost, musí se rozhodnout, jak již bylo uvedeno, jakým způsobem povede, ať již daňovou evidenci nebo účetnictví, svoji agendu. Rozhodnutí je naprosto svobodné, ale jeden ze způsobů si zvolit musí. S ohledem na celou řadu zákonných ustanovení je však i pro samotného podnikatele výhodnější, aby se již při

samotném, i pozdějším podnikání, obrátil na kvalifikovanou pomoc zkušené účetní nebo účetního, což doporučuje nejen řada odborníků, ale i samotných podnikatelů, kteří mají s podnikáním dlouhodobější zkušenosti. Pokud podnikatel zvolí daňovou evidenci a jeho obvyklá činnost nezakládá povinnost vést účetnictví, může, na základě svého rozhodnutí, vést daňovou evidenci pro stanovení daňového základu dlouhodobě.

1.1.2 Rozhodné období pro daňovou evidenci

Jak již bylo uvedeno, zákon o daních z příjmů stanoví podmínky pro vedení daňové evidence. Hlavním účelem je stanovit základ daně. V daňové evidenci jsou tedy obsaženy informace o příjmech a výdajích, ale také o majetku podnikatele, jeho pohledávkách a závazcích. U daňové evidence, oproti účetnictví, dochází k plnění v den jejich úhrady. Lze tedy konstatovat, že příjmy a výdaje přímo souvisí s peněžními toky. Pro daňovou evidenci je rozhodující den příjmu nebo výdaje, daňová evidence je založena na tzv. peněžní bázi.

Jako příklad lze uvést příjem, ke kterému dochází při úhradě faktury zákazníkem za poskytnuté služby nebo prodané zboží. K výdaji dojde v den úhrady podnikatelem za přijatou fakturu nebo při nákupu, a to ať již přímo z pokladny nebo prostřednictvím účtu podnikatele. U úhrady prostřednictvím účtu je považován výdaj v den úhrady z účtu.

Rozdíl mezi příjmy a výdaji, jako dílčí základ daně, lze zjednodušeně stanovit jako prostý rozdíl mezi příjmy a výdaji. V daňovém přiznání jsou pak uvedeny položky, které daňový základ upravují, jako jsou např. odpisy. I zde je však nutné vědět, co je rozhodné období pro stanovení základu daně, jinými slovy, co ještě patří do příjmů nebo výdajů na přelomu roku. Daňová evidence je vedena vždy za příslušný kalendářní rok.²⁷

U fyzických podnikajících osob lze zjednodušeně uvést příklad, jak účtovat příjmy a výdaje na přelomu roku. Jestliže přijme nebo vydá OSVČ fakturu koncem prosince příslušného zdaňovacího období, ale úhrady, ať již příjem nebo výdaj, jsou realizovány až např. počátkem ledna roku následujícího, nejedná se o příjem či výdej za příslušné zdaňovací období, ale jeho zaúčtování spadá až do roku následujícího.

K poslednímu dni zdaňovacího období je nutné provést zápis o skutečném stavu zásob, hmotného majetku, pohledávek a závazků. Případné rozdíly, které upravují základ daně, jsou vymezeny § 24 a § 25 zákonem o daních z příjmů.

Poplatník rovněž musí dbát na úschovu veškerých dokladů a vést přehledně jejich seznam, tak jak to stanoví zákon.¹²

Pro úplnost zákon uvádí, že lhůta pro uchování daňové evidence je tříletá, a to od 1. ledna následujícího roku, od kdy podnikatel vede daňovou evidenci. Ve zvláštních případech se pak lhůta prodlužuje až na 10 let. Toto opatření se týká těch subjektů, které jsou registrovány jako plátcí DPH nebo ve zdaňovacím období vykázali ztrátu.

1.1.3 Rozdíl mezi jednoduchým účetnictvím a daňovou evidencí

Základní rozdíl mezi daňovou evidencí a jednoduchým účetnictvím je stanoven samotnou legislativou, tzn. komu je daňová evidence a jednoduché účetnictví určeno. Daňová evidence je od roku 2004 určena fyzickým osobám, pokud nejsou ze zákona povinny vést účetnictví. Naproti tomu jednoduché účetnictví je určeno výhradně pro účetní jednotky jmenované zákonem (např. rybářský spolek) a je založeno na peněžní bázi tzn. výdaje a příjmy.⁴¹

Jednoduché účetnictví

Jednoduché účetnictví, jako předchůdce daňové evidence, je věcně a výstižně popisováno v knize autorek Krbečkové a Plesníkové (2020), ze které je citováno:

*„Jednoduché účetnictví je zvláštní forma účetnictví, jehož cílem je podat přehled o příjmech a výdajích, o majetku, závazcích a o výsledku hospodaření. Přívlástek jednoduché neznamená, že je snadné, ale že se účetní případy nezachycují na dvou účtech, jak je tomu v účetnictví podvojném. Jednoduché účetnictví je založeno na peněžní bázi. To znamená, že se nesledují výnosy a náklady, ale výdaje a příjmy. V jednoduchém účetnictví se neúčtuje o závazcích, pohledávkách a o majetku jako v účetnictví podvojném. Neznamená to ale, že o majetku, závazcích a pohledávkách nemáme přehled. Vše sledujeme na pomocných kartách a v pomocných evidencích“.*⁴¹

Až do roku 2003, tedy za jeho zdaňovací období, měly povinnost vést jednoduché účetnictví fyzické osoby, které podnikaly nebo byly považovány za provozovatele samostatné výdělečné činnosti a prokazovaly své výdaje, které vynaložily na dosažení, zajištění a udržení příjmů, a to pro zjištění základu daně. Tehdejší jednoduché účetnictví vedly všechny fyzické osoby, na které se nevztahoval zákon pro vedení podvojného účetnictví.²⁶

Tato povinnost vést jednoduché účetnictví byla k 1. lednu 2004 zrušena zákonem.¹¹ Je žádoucí si však objasnit, jaké změny probíhaly v historii vedení jednoduchého účetnictví, a to od účinnosti zákona o účetnictví. V zákoně č. 158 z roku 2003 bylo, a to v § 9 původně umožněno vedení jednoduchého účetnictví např. některým podnikatelům a fyzickým osobám, příspěvkovým organizacím, jejichž roční objem výdajového rozpočtu nepřesahoval

500 000 Kč. Dále za podmínek stanovených zákonem mohly vést jednoduché účetnictví politické strany a politická hnutí, občanská sdružení, jejich organizační složky a orgány, které mají právní subjektivitu, sdružení právnických osob a nadace, pokud nepodnikají, nebo pokud jejich příjmy nedosáhly v předchozím roce výše 3 000 000 Kč, církve a náboženské skupiny. Pro absenci příslušných zákonů a jejich metodiky, byla pro jednoduché účetnictví stanovena přechodná ustanovení, která byla upravena vyhláškou č. 507/2002 Sb., a byla platná i přes skutečnost, že byla zákonem č. 437/2003 Sb., zrušena. Těmito přechodnými ustanoveními se měnil zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

V tomto chaotickém období se často nahrazovaly zákony přechodnými ustanoveními a byly platné, i přes zákonné zrušení jinými předpisy. Jednoduché účetnictví tak neztratilo své místo v účetnictví. Protože se organizace, kterým bylo umožněno i nadále vést jednoduché účetnictví, dopouštěly chyb a nepřesností, byly pro ně stanoveny podmínky, které musely naplnit. Podmínky lze shrnout do řádného vedení předepsaných knih. Správné vedení účetnictví musí být nejen srozumitelné, ale musí být průkazné pro sestavení daňového přiznání. V praxi to znamenalo, že se do zúčtovacího období za rok 2015 musely účetní jednotky, účtující v jednoduchém účetnictví, řídit již dávno zrušenými právními předpisy.^{7,20,21}

Na pomoc podnikatelům je vydána řada knih o „jednoduchém účetnictví“, kde je např. autorkami Krbečkovou a Plesníkovou nově zařazena kapitola o povinnostech organizací podle zákona o účetnictví a zákona o veřejných rejstřících. Přesně jsou zde popsány podmínky pro zveřejňování účetních závěrek. Pro podnikatele byla rovněž přínosem kapitola dotazů a odpovědí z praxe.⁴¹

Pro fyzické osoby, které do konce roku 2003 vedly jednoduché účetnictví, a nebyly jmenovány v okruhu osob a organizací, kterým bylo i nadále uloženo vést jednoduché účetnictví, byla stanovena povinnost vést „daňovou evidenci“.

Do zákona o účetnictví byla možnost vedení jednoduchého účetnictví plnohodnotně vrácena k 1. lednu 2016. Neziskové, ale i další subjekty, kterých se tato novela týkala, tuto možnost přivítaly, protože se konečně dočkaly jasných pravidel, na která čekaly od r. 2003 resp. 2004. Ti, kteří disponovali malým objemem účetních operací nebo nevlastnili žádný majetek, byli s rozhodnutím o dalším možném používání jednoduchého účetnictví spokojeni. Bylo však nezbytně nutné, aby i jednoduché účetnictví vedly subjekty správně a úplně tak, jak to uvádějí závazné předpisy.⁹

Zákon také jasně stanovil omezený okruh účetních jednotek, které účtují v jednoduchém účetnictví. Těmito účetními jednotkami zůstávají a jsou:

- spolky,
- odborové organizace,
- organizace zaměstnavatelů,
- církve a náboženské společnosti,
- honební společenstva.

Zároveň však musí splňovat určitá kritéria, a to ke zdaňovacímu období roku 2015:

- nejsou plátcí daně z přidané hodnoty,
- jejich celkové příjmy za poslední uzavřené účetní období nepřesáhnou 3 miliony Kč,
- hodnota jejich majetku nepřesáhne 3 miliony Kč.^{16,26}

Legislativní rozdíl mezi jednoduchým účetnictvím a daňovou evidencí

Mezi účtováním v jednoduchém účetnictví a daňovou evidencí jsou však rozdíly. I když obě metody mají v podstatě shodný výsledek pro vyplnění daňového přiznání, rozdíly tu bezesporu jsou. Pro správné a úplné vedení jednoduchého účetnictví je nezbytné vést předepsanou evidenci formou knih a deníků, tak jak je uvedeno v přehledu níže.

Pravdou je, že podnikatelé, kteří již v dávné minulosti účtovali v jednoduchém účetnictví i nadále využívají dlouhodobě např. účetní programy a změny neakceptují. Natolik zažitý pojem „jednoduché účetnictví“ je i nadále nesprávně užíván podnikateli, kteří ale správně vedou daňovou evidenci. OSVČ, které i nadále vedou jednoduché účetnictví si velmi komplikují život, a to z důvodů předepsané dokumentace.³⁶

Účetní knihy v jednoduchém účetnictví:³⁷

- peněžní deník
- kniha pohledávek a závazků
- pomocné knihy např.:
 - karty majetku
 - karty zásob

Základ tvoří peněžní deník, ve kterém se zaznamenávají veškeré pohyby, ať již daňově uznatelné nebo neuznatelné. Přesnost záznamů, a jejich správné členění, je nezbytným předpokladem pro správné určení základu daně na konci roku.

Příklad knihy pohledávek a závazků

Strana č.:

R. č.	Datum	Číslo dokladu (duh)	Text	Pohledávka Závazek v Kč	Platba			Nedoplatky Přeplatky	Přenos Str. / řádek	Poznámka
					Datum	Doklad	Kč			
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										
13										
14										

Obrázek 1 Kniha pohledávek a závazků, zdroj: vytiskni.cz

1.1.4 Povinné informace při vedení daňové evidence

I přes skutečnost, že je daňová evidence zjednodušenou formou účetnictví, kterou od roku 2004 využívají fyzické osoby, je nutné si připomenout, že i tato forma účtování má svá pravidla. V daňové evidenci jsou zaznamenávány údaje o příjmech, výdajích, majetku a závazcích. Přesnost vytvořených dokladů je podmínkou pro správný výpočet daně z příjmů. Přestože bylo vedení daňové evidence značně zjednodušeno jsou podnikatelé, kteří raději svěří vedení zkušeným účetním. Daňovou evidenci vymezuje základ daňového příjmu v § 7b. Daňovou evidenci jsou povinny vést všechny subjekty, které mají příjmy z podnikání či z jiné samostatně výdělečné činnosti, nejsou účetními jednotkami ani neuplatňují paušální výdaje.²⁷

Kdo vede daňovou evidenci

Daňová evidence se týká zejména fyzických osob, a je vymezena základem daňového příjmu v § 7b, současně nemohou mít povinnost vést účetnictví. Dále také nevykazují své výdaje paušálem.²⁷

Příjmy z podnikání podle § 7b základ daňového příjmu jsou rozdělovány jako:

- příjmy z podnikání,
- příjmy z jiné samostatně výdělečné činnosti.

Naopak daňovou evidenci nevedou účetní jednotky:

- právnické osoby,
- fyzické osoby s příjmy nad 25 milionů,
- či fyzické osoby, které vedou účetnictví dobrovolně.

Jak se vede daňová evidence?

Z hlediska ustanovení § 7b zákona o daních z příjmů neexistuje závazný způsob vedení daňové evidence, ani žádnou jinou předepsanou formou není uveden popis zaznamenávání hospodářských transakcí. Rozhodující pro vedení daňové evidence je skladba složek obchodního majetku. Pro peněžní prostředky se přitom jeví jako nejvhodnější evidence v deníku příjmů a výdajů, a pro ostatní složky majetku a závazků pak evidenční karty.²⁷

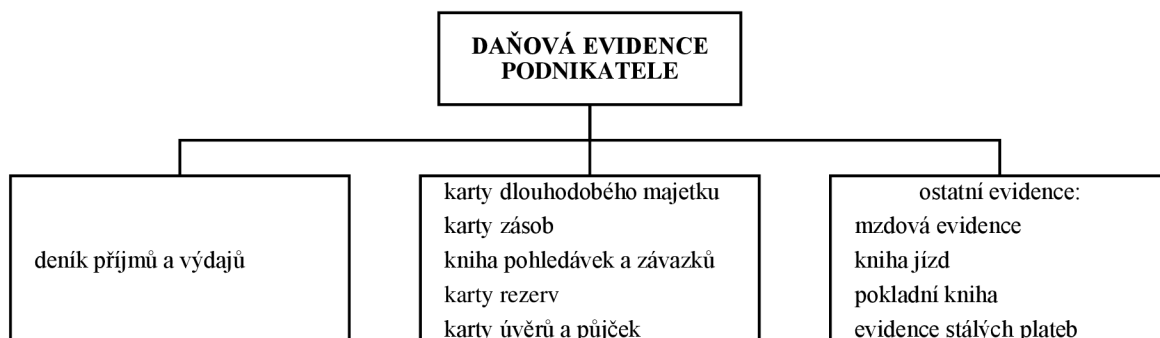
Z uvedeného vyplývá, že výhodou pro podnikatele určitě je, že zákon neudává přesnou podobu daňové evidence, ale pouze stanovuje, co by měla zahrnovat. Volba konkrétní podoby je potom jediné na samotném podnikateli. Někteří podnikatelé volí formu účetních knih, jiní využívají tabulek v excelu, jiní spoléhají na zakoupený program, který však je potřeba ovládat ve vzájemných souvislostech.

V zájmu každého podnikatele je, mít daňovou evidenci přehlednou, protože v případě daňové kontroly bude muset prokázat, že čísla uvedená v daňovém přiznání odpovídají realitě. Rovněž tak je nutné uchovávat veškeré doklady, a to nejméně po dobu stanovenou zákonem o skartaci dokumentů. V používané daňové evidenci je zákonem stanoveno, jak dlouho je nutné uchovávat všechny přijaté i vydané daňové doklady (u neplátců DPH 3 roky, u plátců DPH 10 let).²⁴

Podnikatelé, vedoucí daňovou evidenci, nebo uplatňující výdaje paušálem, musí uchovávat dokumenty pro daňovou kontrolu (tzn. přijaté a vydané faktury, příjmové a výdajové pokladní doklady, bankovní výpisy, příjemky a výdejky). V každém případě musí být archivované dokumenty v souladu s údaji v evidenci.

Rovněž je na podnikatelích, jaké údaje k dokladu zapíší. V každém případě musí zápis vycházet ze zásady vedení daňové evidence. Určitě musí příslušný doklad obsahovat typ dokladu, datum, podpis, částku a informaci o dani a prodejci či kupujícím.

Sedláček a Dušek (2004) ve své publikaci názorně uvádějí schématickou strukturu daňové evidence:³²

Obrázek 2 Schématická struktura daňové evidence, zdroj: vlastní zpracování podle Sedláčka a Duška (2004)

Povinné informace k vedení daňové evidence lze shrnout do následujícího přehledu:

Daňová evidence se prioritně opírá o prvotní doklady, které následně třídí a sumarizuje v jednotlivých skupinách.

Mezi základní a současně nejpoužívanější doklady patří:

- faktury přijaté,
- faktury vydané,
- příjmové pokladní doklady,
- výdajové pokladní doklady,
- bankovní výpisy,
- příjemky,
- výdejky,
- vnitřní účetní doklady (například výplatní listina).

V praxi se v daňové evidenci používají zejména tyto knihy:²⁷

- deník příjmů a výdajů, kde se sledují příjmy (výdaje), a to k datu přijetí platby (úhrady),
- kniha pohledávek a závazků, která obsahuje informace, o jaké pohledávky (nebo dluhy) se jedná, v jaké výši a vůči komu,
- ostatní knihy či karty – kniha jízd, pokladní kniha, karty dlouhodobého majetku, karty zásob, karty úvěrů a půjček atd.

I v této oblasti si může podnikatel uvedené knihy a karty upravit, a to v návaznosti na rozsah podnikatelské činnosti.

Důležité rovněž je, aby byl podnikatelem sestaven přehled o svém obchodním majetku a dlužích, kde uvede peněžní prostředky vložené do podnikání (na bankovní účet či do pokladny), vložený hmotný i nehmotný majetek, popřípadě úvěry a půjčky vzniklé k datu zahájení podnikání. K dlouhodobému majetku vytvoří evidenční karty.²⁷

K 31.12. pak podnikatel musí každý rok provést inventuru a zjistit skutečný stav:

- zásob,
- hmotného majetku,
- pohledávek,
- závazků.

Závěry z inventury sepíše do dokumentu a archivuje pro případnou kontrolu. I pro daňovou evidenci platí úpravy základu daně v podobě uvedení finančního leasingu a daňové odpisování majetku.

1.1.5 Základ daně v daňové evidenci

Každý subjekt, který se zabývá podnikáním, ať již vede daňovou evidenci, jednoduché účetnictví nebo účetnictví, je povinen podat na příslušný finanční úřad daňové přiznání, zaplatit daň a další povinné odvody (např. zdravotní a sociální pojištění). Správci daní jsou finanční úřady, které za výběr daní zodpovídají, také provádějí kontroly. Zjednodušeně lze říci, že je daň neúčelovou neekvivalentní platbou.³¹

Protože jsou daně hlavním příjmem státního rozpočtu je nutné věnovat podkladům pro daňové přiznání náležitou pozornost. Sankce, které můžou finanční úřady udělit jsou velmi nepříjemné.

Daňová evidence slouží především pro zjištění základu daně z příjmů, v daňové evidenci jsou evidovány nejen údaje o příjmech a výdajích, ale také údaje a majetku a závazcích. Majetek, který je nutný k samotné činnosti podnikajícího subjektu, je dále členěn tak, aby bylo možné na konci zúčtovacího období provést korekce daňového základu. Mezi závazky patří veškeré neuhrazené pohledávky věřitelů a dodavatelů, ale také vůči získaným finančním zdrojům, tedy vůči cizímu kapitálu, který slouží ke krytí majetku OSVČ. Majetkem podnikatele je vše, co se rozhodl do majetku vložit. Vzájemné dodavatelsko-odběratelské vztahy, práva a povinnosti včetně sankcí obsahuje zákon o obchodních korporacích.²⁹

Základ daně je tvořen jen údaji o příjmech a výdajích, ale podnikatel rovněž musí vést údaje o majetku a závazcích, resp. dlužích. Evidence příjmů a výdajů musí být vedena tak, aby z ní byl možný zjistit základ daně z příjmů. Je důležité, aby obsahovala všechny operace, které patří do daného zdaňovacího období. Tato evidence musí obsahovat jak peněžní, tak nepeněžní příjmy a výdaje. K uzavření evidence stačí provést součet zdanitelných příjmů a daňových výdajů. Nicméně k zajištění správnosti tohoto výpočtu je třeba provést několik operací, z nichž některé nařizuje přímo zákon (např. upravit rozdíl mezi příjmy a výdaji o vytvořené zákonné rezervy na opravy hmotného majetku) a jiné jsou zase v zájmu poplatníka (např. uplatnění daňových odpisů dlouhodobého hmotného majetku).

Obsahové vymezení složek majetku v daňové evidenci (dlouhodobý majetek, zásoby) se řídí § 6 až 9 vyhlášky č. 500/2002 Sb., které je prováděcím předpisem k zákonu o účetnictví, pokud zákon o daních z příjmů nestanoví jinak. Tato ustanovení zmíněné vyhlášky obsahují vymezení toho, co se pod jednotlivé druhy majetku (dlouhodobý hmotný, nehmotný a finanční majetek) a pod zásoby (materiál, nedokončená výroba, výrobky, zboží apod.) zahrnuje.¹⁰

Velkou výhodou daňové evidence také je, že příjmy ani výdaje není nutné jednotlivě rozlišovat, dokonce lze některé opakující se výdaje i příjmy sloučit např. náklady na poštovné, náklady na pohonné hmoty, aj. I u daňové evidence je nutné hlídat pohyb peněz v bance či pokladně. Do daňového zakladu se evidují příjmy a výdaje, které proběhly v příslušném kalendářním roce. Jediná striktní povinnost je inventura majetku k 31. prosinci za daný kalendářní rok. Pod pojmem inventury rozumíme zjištění skutečného stavu zásob, hmotného majetku, pohledávek a závazků a o výsledku provést zápis. V případě určitých rozdílů o ně upravit základ daně z příjmů.

Podle § 7b zákona o daních z příjmů peněžní příjmy a výdaje, které jsou předmětem zdanitelných příjmů a výdajů, lze jednoduše zjistit z peněžního deníku. To je však pouze dílčí základ daně.²⁷

Do základu daně patří i „nepeněžní“ příjmy (např. dary) a výdaje, které by měl podnikatel zapisovat do zvláštní evidence, která pomůže na konci roku snadněji určit základ daně.³

Stanovení základu daně

Důležitými pojmy při stanovení základu daně jsou zdanitelný příjem a daňový výdaj. O tom, zda se jedná o daňově relevantní příjem či výdaj rozhodují různá ustanovení zákona o daních z příjmů.

Základem daně je částka zdanitelných příjmů, které v příslušném zdaňovacím období přesáhly daňové výdaje.

Zdaňovacím obdobím je uzavřený kalendářní rok od 1. ledna až po 31. prosince.

Pokud má OSVČ více druhů příjmů z podnikání je celkový základ daně součet za jednotlivé příjmy, které podléhají zdanění.

Osoba samostatně výdělečně činná však nemusí mít za zdaňovací období jako základ daně pouze kladný výsledek. Jestliže totiž daňové výdaje přesáhnou částku zdanitelných příjmů, hovoříme o daňové ztrátě. OSVČ by se mohly mylně domnívat, že pokud mají ztrátu z podnikání, není povinnost podávat daňové přiznání. Tohoto omylu se dopouštěli podnikatelé zejména v počátcích devadesátých let. Daňová ztráta může vzniknout většinou v době zahájení podnikatelské činnosti, kdy je nutné investovat např. do nákupu vybavení kanceláře, nákupu dopravních prostředků (pokud nepatří do odpisové skupiny), úhrad pronájmů apod. Při zahájení podnikání jsou výdaje z pravidla vyšší než příjmy, což se uvádí jako daňová ztráta a umožňuje OSVČ její odpis v následujících pěti letech.

Daňová ztráta je položkou, kterou eviduje podnikatel jako odčitatelnou položku od základu daně, a to po dobu danou zákonem. Záleží rovněž na skutečnosti, zda daňovou ztrátu poplatník vykázal, pak si tím může snížit svůj základ daně, a to ať už v plné výši nebo jen částečně. Zákon stanoví, že ztrátu lze obecně uplatnit nejpozději do pěti zdaňovacích obdobích bezprostředně jdoucích po období, za které byla daňová ztráta vykázána. Pokud poplatník ztrátu ve stanovené lhůtě nevyužije, propadá.

Další možností, jak uplatnit daňovou ztrátu je i její zpětné uplatnění, a to ve dvou zdaňovacích obdobích, která bezprostředně předcházela zdaňovacímu období, ve kterém byla daňová ztráta vykázána. Pokud by poplatník ztrátu uplatnit nechtěl, může se proaktivně vzdát práva na její uplatnění. Poplatník, který se tak rozhodne, musí o tomto svém rozhodnutí, v termínu po podání daňového přiznání, informovat správce daně, tedy příslušný finanční úřad.

Jak uvádí §5 odst. 7 zákona o daních z příjmů, jestliže podnikatel v daném roce teprve zahájil svoji činnost, může do daňové evidence zahrnout prokázané výdaje, které byly

vynaloženy v souvislosti se zahájením podnikání. Výdaje lze rovněž uplatnit za předchozí kalendářní rok, před kterým došlo k zahájení podnikání. Výše výdajů vynaložených v souvislosti se zahájením podnikání není omezena a do základu daně se zahrnuje v plné výši, a to i zásoby související s předmětem podnikání. Veškeré nákupy je nutné vždy doložit příslušnými doklady.²⁷

Zdanitelné příjmy tvořící základ daně

Mylnou domněnkou podnikatelů bylo, že se do zdanitelných příjmů uvádějí pouze příjmy formou peněžních prostředků. Je třeba upozornit, že do zdanitelných příjmů se kromě peněz musí uvést i příjmy nepeněžité, kterými může být poskytnutá movitá věc (např. obrazy, upomínkové předměty, knihy apod.) nebo služba, rovněž nelze opomenout i případnou směnu.

Daňové výdaje ovlivňující základ daně

Za daňové výdaje jsou považovány pouze ty, které jsou spojeny s obchodním majetkem podnikatele. Dále je třeba zdůraznit, že ne každý účetní výdaj je automaticky daňovým výdajem. Daňově uznatelné výdaje jsou primárně řešeny § 24 a § 25 v zákoně o daních z příjmů. V § 24 je uvedeno, které výdaje jsou daňové, naopak § 25 je zaměřen na výdaje, které do základu daně z příjmů fyzických osob nepatří a nemohou být daňovým výdajem.

Některým podnikatelům se může na první pohled zdát, že určit daňově uznatelný výdaj není nic složitého, opak je však pravdou. Na to existuje jednoznačná odpověď, dobrá znalost příslušných zákonů. A není to pouze jediný zákon, je potřeba sledovat znění pozdějších předpisů, které mohou zavedenou praxi změnit. Základem je zákon o daních z příjmů a je více než jasné, proč se podnikatelům, zejména těm začínajícím, doporučuje přenechat vedení daňové evidence zkušeným účetním nebo, při větším objemu činností, subjektům dlouhodobě působícím v této oblasti.²⁷

Vzor daňových a nedaňových příjmů a výdajů.⁴³

Daňové příjmy

- všechny tržby
- náhrady od pojišťoven

Daňové výdaje

- nákup materiálu a zboží
- provozní náklady
- mzdy a odvody za zaměstnance

Nedaňové příjmy

- osobní vklady
- přijatý úvěr

Nedaňové výdaje

- splátky úvěru
- výběr pro osobní spotřebu
- poskytnutý úvěr

Zákon o daních z příjmů stanoví následující ocenění majetku a závazků v daňové evidenci:

- hmotný majetek se oceňuje podle § 29, tj. pořizovací cenou, je-li pořízen úplatně, vlastními náklady, darováním nebo děděním ap. Reprodukční pořizovací cena se určí podle zákona o oceňování (zákon č. 237/2020 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů),
- pohledávky se oceňují dle § 5 odst. 9, stejného zákona jako hmotný majetek,
- ostatní majetek se oceňuje pořizovací cenou, je-li pořízen úplatně, nebo vlastními náklady, je-li pořízen ve vlastní režii apod.,
- závazky (dluhy) se oceňují při jejich vzniku jmenovitou hodnotou a při převzetí závazku jeho pořizovací cenou,
- peněžní prostředky a ceniny se oceňují jejich jmenovitými hodnotami,
- u majetku pořízeného formou finančního pronájmu (leasingu) s následnou koupí se zahrnou i výdaje s jeho pořízením související, hrazené nájemcem (např. doprava, clo, montáž, provize),
- pořizovací cenou pozemku je cena včetně porostu, pokud se nejedná o pěstitelský celek trvalých porostů, který je dle § 26 hmotným majetkem. Do pořizovací ceny pozemku se nezahrnuje stavba na něm zřízená.

Jestliže poplatník pořídí úplatně nemovité a movité věci, majetková práva, pohledávky a závazky, nebo jen jejich části za jednu pořizovací cenu, stanoví se cena jednotlivých složek

majetku v poměrné části k ceně jednotlivých složek majetku oceněných podle zákona o oceňování majetku, s výjimkou finančních prostředků.

Deník příjmů a výdajů (peněžní deník) je úplným základem pro vedení daňové evidence a obsahuje informace o všech příjmech a výdajích, které byly v rámci podnikání uskutečněny.

Základem jsou prvotní doklady, které musí obsahovat i:

- identifikaci dokladu,
- datum,
- popis transakce,
- rozlišení příjmu a výdaje,
- dále informaci, zda jde o daňový nebo nedaňový příjem či výdaj.

Pro daňovou evidenci může být dostačující i tento peněžní deník:

Peněžní deník/Deník příjmů a výdajů

Obchodní název:

Období:

Číslo	Datum	Doklad	Text	Hotovost		Běžný účet		Průběžné položky		Příjmy zahrn. do ZD	Výdaje odčítat. od ZD	Příjmy nezahrn. do ZD	Výdaje neodčítat. od ZD
				Příjem (celkem)	Výdej (celkem)	Příjem (celkem)	Výdej (celkem)	Příjem	Výdej				
1.													
2.													
3.													
4.													
5.													
6.													
7.													
8.													
9.													
10.													
11.													
12.													
13.													
14.													
15.													

Obrázek 3 Peněžní deník., zdroj: orangeacademy.cz

Žádný právní předpis nestanoví uzavírání daňové evidence, ale měly by v něm být zahrnuty některé kroky, dle kterých bude možné stanovit správný základ daně. Kontrola stavu pokladny, stav bankovního účtu, převedení pokladny v cizí měně na bankovní účet v korunách, což patří k základním operacím.

U obchodního majetku je zapotřebí prověřit, zda na něm nebylo provedeno technické zhodnocení a zda jsou správně vypočítány daňové odpisy. Existují dva typy odpisů, a to rovnoměrný a zrychlený. Způsob odpisu si zpravidla určuje plátce sám, ale v průběhu odpisování jej nelze měnit.

Odpisy v daňové evidenci jsou daňové a týkají se hmotného majetku s pořizovací cenou nad 80 000 Kč.²⁸

Daňové odpisy hmotného majetku

Daňové odpisy přímo definuje § 26, odst. 5 zákon o daních z příjmů. Daňový odpis je v tomto případě část pořizovací ceny majetku, kterou můžeme uplatnit v daňovém přiznání.

Daňové odpisy se podle § 30, odst. 1 dělí do 6 skupin:²⁷

Odpisová skupina	Příklady	Doba odpisování
1	počítače, kancelářské vybavení	3
2	firmní automobily, kamerový systém	5
3	klimatizace	10
4	zemědělské stavby	20
5	dálnice	30
6	budovy hotelů, administrativní budovy	50

Obrázek 4 Třídy daňových odpisů, zdroj: vlastní zpracování podle www.money.cz

V neposlední řadě je zapotřebí zkontrolovat stav příjmů a výdajů, zda evidence odpovídá skutečnosti. V rámci uzávěrkových úprav se základ daně může snížit také o zůstatkovou cenu vyřazeného majetku, nebo o časové rozlišení finančního leasingu.

Procentní výdaj a jeho uplatnění

Podnikatel, který stanovuje formu výdajů spočívající v odečtení fixní procentuální části od reálných ročních příjmů, přičemž jeho procentní výdaj nesmí být vyšší, než částka uvedena v § 7, odst. 7 zákona o daních z příjmů. Tato varianta má velkou výhodu v tom, že OSVČ nemusejí evidovat výdajové doklady.²⁷

Poplatník zde tedy neuvádí výdaje skutečné – prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů, ale výdaje „fiktivní“, jejichž výše se odvíjí od výše příjmů. V částce těchto „fiktivních“ výdajů jsou již zahrnuty veškeré výdaje poplatníka.

Procento výdajů se liší podle jednotlivých činností, viz v tabulce níže.

Procentuální paušál	Příklady	Doba odpisování
80 %	zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství	1 600 000
60 %	ostatní živnosti	1 200 000
40 %	svobodná povolání, příjmy z autorských práv, podnikání podle zvláštních předpisů	800 000
30 %	pronájem bytových i nebytových prostor	600 000

Obrázek 5 Paušální výdaje, zdroj: vlastní zpracování podle www.neotax.eu

Způsob tohoto uplatnění výdajů nelze zpětně měnit. Jestliže má podnikatel jako předmět podnikání více činností, je nutné v daňovém přiznání tyto činnosti rozlišit a přiřadit k nim správné procento výdajového paušálu. Důležité rovněž je, aby měl k dané činnosti příslušné oprávnění, pokud tomu tak není, může uplatnit výdaje pouze ve výši 40 %.

Při volbě způsobů zdanění nelze rovněž opomenout, že přechody mezi jednotlivými způsoby stanovení daňových výdajů s sebou nesou i neopominutelné daňové povinnosti.

Naproti tomu je daňová evidence zjednodušený přehled nebo soupis dokladů, které slouží ke stanovení základu daně z příjmu. Hlavní částí jsou údaje o příjmech a výdajích, a také obsahuje údaje o majetku a závazcích. Daňovou evidenci příjmů a výdajů definuje a reguluje § 7b zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmu. U daňové evidence není potřeba dělat žádné závěrky, nemusí se sestavovat výkazy, nejsou pro daňovou evidenci předepsány jednotlivé účetní knihy a předepsané zápisy položek, nemusí se evidovat převody peněz z banky do pokladny a naopak, ani další povinné dokumenty.

Paušální daň

Živnostníkům, a dalším osobám samostatně výdělečně činným, bylo od roku 2021 umožněno platit takzvanou paušální daň, která je založena na dobrovolnosti. Tato paušální daň v sobě zahrnuje odvod na sociální i zdravotní pojištění a je rozdělena na 3 pásma. Rozhodující je výše příjmu a výdajový paušál využívaný OSVČ.

Rozdělení do tří pásem dle ročního příjmu a výdajového paušálu (pro rok 2024):³⁸

1. pásmo – příjmy do 1 mil. Kč – paušální daň 7 498,- Kč
 - do 1. pásma spadají OSVČ s **příjmem do 1 milionu Kč** (včetně OSVČ uplatňujících výdajový paušál 40%),
 - do 1. pásma mohou vstoupit ty OSVČ s příjmy do 1,5 mil. Kč, **kteří mají alespoň 75 % příjmů z činnosti, na kterou lze uplatnit 80% či 60% výdajový paušál,**
 - do 1. pásma mohou vstoupit ty OSVČ s příjmy do 2 mil. Kč, které **mají alespoň 75 % příjmů z činnosti, na kterou lze uplatnit 80% výdajový paušál.**
2. pásmo – příjmy od 1 – 1,5 mil. Kč – paušální daň 16 748,- Kč
 - do 2. pásma spadají OSVČ s **příjmem od 1 do 1,5 milionu Kč**, a to bez ohledu na typ samostatné činnosti (**včetně OSVČ uplatňujících výdajový paušál 40%**),

- do 2. pásma mohou vstoupit OSVČ s příjmy do 2 mil. Kč, **kteří mají alespoň 75 % příjmů z činnosti, na kterou lze uplatnit 80%, či 60% výdajový paušál.**
3. pásmo – příjmy od 1,5 – 2 mil. Kč – paušální daň 27 139,- Kč
- do 3. pásma spadají OSVČ s příjmem **od 1,5 do 2 milionů Kč bez ohledu na typ samostatné činnosti (včetně OSVČ uplatňujících výdajový paušál 40%).**

Paušální daň se každoročně mění a OSVČ musí sledovat její výši, a kromě toho nelze uplatnit některé odčitatelné položky, jaké jsou například odpisy a ztráta. Tento způsob zdanění má bezesporu svoje výhody. Tou hlavní výhodou je, že pokud se poplatník přihlásí k paušální dani, nemusí potom podávat daňové přiznání, ani přehledy na zdravotní pojišťovny, ani na správu sociálního zabezpečení. Jeho povinností však je evidovat příjmy, kterých během roku dosáhl, a také pohledávky k poslednímu dni zdaňovacího období. Paušální daň však lze využít pouze při splnění podmínek stanovených v § 2a zákona o dani z příjmů, který zahrnuje i jednotlivá pásma (1-3 viz přehled výše), které je rozhodující pro výši paušální daně.²⁷

Každoročně se však bude příslušná paušální daň měnit, a to pravděpodobně směrem nahoru. Na vývoj paušální daně bude mít vliv i výše sociálního a zdravotního pojištění.

Přihlášení k paušální dani má i své nevýhody. Podnikatelům s ním odpadá možnost uplatňovat daňové slevy a úlevy. Například v daňovém přiznání za rok 2023 nemůžou/nemohli uplatňovat slevu na:

- poplatníka,
- manžela/manželku (od roku 2024 zrušena, respektive omezena),
- manžela – držitele průkazu ZTP/P,
- částečný invalidní důchod,
- plný invalidní důchod,
- průkaz ZTP/P,
- studenta (od roku 2024 zrušena),
- školné (od roku 2024 zrušena),
- nebo daňové zvýhodnění či bonus na děti.

Paušální daň se tedy bez složitějších výpočtů vyplatí spíše bezdětným a svobodným podnikatelům anebo těm, kteří neuplatňují daňové zvýhodnění na děti třeba z důvodu, že ho

uplatňuje druhý z manželů, a kteří jsou s ročními příjmy nízko pod hranicí pro poplatníka v paušálním režimu.

Pro samotné správce daní je výhodou, že částečně odpadá množství kontrol.

1.2 Vedení účetnictví

Je třeba připomenout, že účetnictví není nic nového. Historickým vývojem se zabývají Dějiny účetnictví, které sledují historický vývoj způsobů záznamů ekonomických skutečností, a to již od pravěku. Určitý pokrok nastal se vznikem písma, kdy se začaly záznamy zdokonalovat. Například antičtí Římané již používali systém několika navzájem provázaných účetních knih. Další rozvoj přinesl vznik podvojného účetnictví v pozdně středověké Itálii, obchodní velmoci té doby. V 18. století byly v Anglii položeny základy nákladového účetnictví, které umožnily sledovat a rozpočítávat náklady na jednotlivé kroky průmyslové výroby, a tím vznikly pojmy jako režijní náklady, úspory apod. Za zmínku stojí i přínos Baťových závodů ve Zlíně, kde rozvinuly provozní účetnictví s podrobně sestavenou kalkulací.³³

1.2.1 Podmínky pro vedení účetnictví

Od 2. pol. 20. století jsou na účetnictví kladeny vyšší nároky na lepší informační podporu řídicích osob, zvláště z pohledu na budoucnost. Vymezuje se tak manažerské účetnictví, které je systémem integrujícím nákladové účetnictví, rozpočetnictví a kalkulace.³⁴

S vývojem techniky se rovněž zdokonaloval i systém záznamů účetních operací, vznikly stále dokonalejší programy, které byly a jsou důležitým pomocníkem pro stanovení správného základu daně.

Současná legislativa v České republice pro vedení účetnictví vychází z Českých účetních předpisů, jako je například o zákona 563/1991 Sb., o účetnictví a následných změnách, např. upravených zákonem č. 117/1994 Sb., zákonem č. 227/1997 Sb., zákonem č. 492/2000 Sb., zákonem č. 353/2001 Sb., změny v účtování zákonem č. 56/2002 Sb., a dalšími předpisy, souvisejícími s jednotlivými účetními operacemi. Vedení účetnictví navázalo v roce 2004 na účetnictví podvojně, které v názvu vycházelo z dvojího záznamu účetních operací. Od 1.1.2024 dochází k řadě změn. Daňové a legislativní změny platné od roku 2024 jsou ve větší míře součástí vládního konsolidačního balíčku. Vyhláška č. 443/2023 Sb., novelizuje následující prováděcí vyhlášky k zákonu o účetnictví např: vyhlášku č. 500/2002 Sb., pro podnikatele.

Mezi změny patří především vyšší zdanění právnických osob, rozsáhlé změny v dani z přidané hodnoty či změny ve zdanění fyzických osob. Do zákona o účetnictví se vkládá § 24a, který zavádí termín **měna účetnictví**. Měnou účetnictví může být nejen česká měna, ale také euro, americký dolar aj.²⁶

Stěžejním právním předpisem, který stanoví, kdo má vést účetnictví, je zákon o účetnictví č. 563/1991 Sb., § 1 stanoví povinnost vést účetnictví pro:²⁶

- právnické osoby se sídlem v ČR,
- zahraniční právnické osoby a jednotky zřízeny právním řádem ČR nebo zvláštními právními předpisy a podnikající na území ČR,
- fyzické osoby zapsány v obchodním rejstříku,
- ostatní fyzické osoby, jejichž obrat v rámci podnikatelské činnosti přesáhl za předcházející zdaňovací období částku 25 000 000 Kč,
- fyzické osoby vedoucí účetnictví dobrovolně aj.

§ 1b Zákona o účetnictví pak vymezuje kategorie účetních jednotek.

Z pohledu účtování je účetnictví proti daňové evidenci složitější. V obou případech je při vedení účetnictví nutná dobrá znalost zákonných předpisů, které se v rámci formulací minulých i současných daňových předpisů, zákonů a nařízení, často měnily. V současné době rovněž, díky konsolidačnímu balíčku, obsahují celou řadu zásadních změn. Účetní jednotky se mohou s účetnictvím obrátit na daňové a účetní firmy, které k tomu mají potřebnou kvalifikaci nebo přijímají vlastní účetní.⁴⁷

Neznalost zákona neomlouvá, a tak mnohé OSVČ často chybují v tom, že se při zahájení podnikání neseznámí se základními zákony a zaregistrují se do obchodního rejstříku, a tím se stávají nejméně po dobu 5 let účetní jednotkou.³⁵

Podstatou účetnictví je podle principu podvojnosti a souvztažnosti, že každá účetní operace je evidována nejméně na dvou účtech tzn., že má stranu debetní a kreditní. V praxi je vedena jako strana Má dáti/Dal. Mezi nesporné výhody takto vedené účetní agendy patří např.:

- získání jasného obrazu o finanční situaci společnosti,
- snazší odhalování chyb a podvodů,
- mít užitečné znalosti pro rozhodování,
- znalost finanční stability firmy.⁴⁴

Kromě toho tvoří podklady k vytváření finančních výkazů (jako jsou rozvahy a výkazy zisku a ztráty), které mohou poskytnout pohled na celkovou výkonnost a stabilitu společnosti.

U velkých podniků se jedná o nejrozšířenější způsob účtování. Základem je účetní osnova, která je rozdělena do účetních tříd 0–9.¹⁰

Třídy 8 a 9 se používají pouze pro vnitropodnikové účetnictví. Každá třída je zaměřena na jiný typ ekonomických činností, například výnosy, nehmotný majetek nebo zásoby.

Účetní třídy se dále dělí na účtové skupiny, které obsahují konkrétní účty. Každý účet je označený třemi číslicemi.

- první číslo označuje číslo účtové třídy,
- druhé číslo značí účtovou skupinu,
- a třetí číslo představuje konkrétní syntetický účet.

Lze rovněž navíc zavést ještě analytické členění jednotlivých účtů, které přehledněji vykazují jednotlivé náklady, ale i výnosy.

Účetní osnova zahrnuje majetkové účty, účty závazků, výnosové účty, nákladové a kapitálové účty viz Obrázek 6.

Účetnictví, oproti daňové evidenci, nezaznamenává jen příjmy, ale na výnosových účtech eviduje výnosy, jako jsou tržby a jiné výnosy. Náklady podniku tvoří např. náklady na energie, nájmy aj. a jsou evidovány na účtech nákladových. Jedna ze základních účetních zásad je aktuální princip tzn., že účtování nákladů a výnosů patří do období vzniku, bez ohledu na jejich úhradu.

Účetní osnova poskytuje informace o účtech a dělí je na:

- rozvahové,
 - aktivní a pasivní,
- výsledkové
 - nákladové a výnosové,
- závěrkové a podzavěrkové

Třídy účtové osnovy

Účtová třída	Obsah	Typ	Druh
0	dlouhodobý majetek	aktivní	rozvahový
1	zásoby	aktivní	rozvahový
2	krátkodobý finanční majetek a peněžní prostředky	aktivní i pasivní	rozvahový
3	zúčtovací vztahy	aktivní i pasivní	rozvahový
4	kapitálové účty a dlouhodobé závazky	pasivní	rozvahový
5	náklady	nákladový	výsledkový
6	výnosy	výnosový	výsledkový
7	závěrkové a podzávěrkové účty		závěrkový

Obrázek 6 Účtové třídy, zdroj: vlastní zpracování podle www.uctovani.net

Každá účetní jednotka, v souladu s účtovými třídami, sestavuje vlastní účtovou osnovu. Výhodou je, že může podle potřeby zvolit další analytické členění, aby tak měla přehled co nejpřesnější.

Nejdůležitějšími pro správné a přesné účtování jsou prvotní průkazné účetní záznamy, které musí podle § 11 odst. 1 zákona o účetnictví obsahovat:²⁶

- označení účetního dokladu,
- obsah účetního případu a jeho účastníky,
- peněžní částku nebo informaci o ceně za měrnou jednotku a vyjádření množství,
- okamžik vyhotovení účetního dokladu,
- okamžik uskutečnění účetního případu, není-li shodný s okamžikem podle d),
- podpisový záznam podle § 33a odst. 4 osoby odpovědné za účetní případ a podpisový záznam osoby odpovědné za jeho zaúčtování.

Příklad účetního záznamu v peněžním deníku

Číslo	Datum	Doklad	Text	MD/D
1	15.01.2024	VBÚ1	výběr hotovost do pokladny	261/221
2	18.01.2024	PPD2	vklad hotovosti do pokladny	211/261

Obrázek 7 Příklad účetních případu, zdroj: vlastní zpracování

Účetnictví má své zákony, vztahy a souvislosti, a proto účetní jednotky využívají služby, které nabízejí účetní nebo firmy, zabývající se těmito službami. Výhodou bezesporu je, že byly pro tyto případy vyvinuty účetní programy, které mají nadefinovány základní souvztažné vztahy. Na zpracovatelích pak záleží, zda účetní případy správně zařadí.⁴²

1.2.2 Účetní období

Účetní období je ekonomický pojem, který označuje období, za které je vyhotovována účetní závěrka. Současně vychází ze zásady periodicity tzn., že každé účetní období musí plynule navazovat na období předchozí. V účetnictví jsou rozlišovány dva druhy účetního období:

- kalendářní rok – účetní období začíná 1.1. a končí 31.12.,
- hospodářský (fiskální) rok, tj. účetní období, které začíná první den jiného měsíce, než je leden.

Účetní období je definováno v § 3 odst. 2 zákona o účetnictví. Pojem zdaňovací období určuje §17a zákona o daních z příjmů.^{26,27}

Účetní období je definováno, kromě výjimek, jako 12 nepřetržitě po sobě jdoucích měsíců.

OSVČ (účetní jednotky) mohou měnit účetní období na hospodářský rok, a naopak bez omezení, bez udání důvodu, ovšem pouze jednou ročně. Povinností však je o zamýšlené změně informovat, a to 3 měsíce předem, příslušného správce daně.²³

Hospodářský rok je účetní období podle zákona o účetnictví.²⁶

Pokud je hospodářský rok delší než kalendářní rok, vnímá se jako období účetní a zdaňovací zároveň. Jestliže je kratší než 12 měsíců je obdobím účetním, ale nikoliv zdaňovacím. I přes tuto skutečnost je podnikatel povinen podat daňové přiznání.²⁷

Podle § 21 zákona o daních z příjmů se pro stanovení daně z příjmu použije sazba daně k prvnímu dni zdaňovacího období nebo za období, za které se daňové přiznání podává.²⁷

V hospodářském roce je účetní období definováno jako účetní období, které může začínat prvním dnem jiného kalendářního měsíce, než je leden, maximálně však 11-23 měsíců. Období potom končí v následujícím roce vždy posledním dnem měsíce předcházejícího měsíci, v němž hospodářský rok začíná.¹⁹

Na základě § 5 odst. 1 a § 7 zákona č. 586/1992 Sb., OSVČ, která vede daňovou evidenci, nemůže účtovat v hospodářském roce. Tuto možnost má pouze fyzická osoba, která vede účetnictví, ale s tím rozdílem od právnických osob, u nichž zůstane zdaňovacím obdobím kalendářní rok, protože pro ně platí speciální pravidla pro stanovení dílčího základu daně.²⁷

Z hlediska daně z příjmů se podle § 21 odst. 1 zákona o daních z příjmů použije sazba daně účinná k prvnímu dni zdaňovacího období nebo období, za které se daňové přiznání podává.

Pakliže přechází OSVČ z jednoho typu účetnictví na druhý, lze období zkrátit nebo prodloužit. Každá OSVČ účtující v účetnictví má svoje účetní období.

Ne všechny účetní jednotky však mají možnost měnit účetní období na hospodářský rok. Tuto možnost nemají podle § 3 odst. 5 zákona o účetnictví účetní jednotky přímo napojené na rozpočty veřejné, protože by se tím zamezilo zúčtování se státním rozpočtem.²⁶

Do této kategorie patří podle § 3 zákona č. 219/2000 Sb., například ministerstva, soudy, Úřad vlády ČR, Generální finanční ředitelství, územní samosprávné celky (tj. obce, kraje a hlavní město Praha).^{8,15}

Kromě výše uvedených nemohou účtovat v hospodářském roce např. Česká televize, Český rozhlas, veřejné vysoké školy apod., které byly zřízeny zvláštním předpisem.¹⁷

§ 3 odst. 6 zákona o účetnictví říká, že uplatnit hospodářský rok můžou do 30 dnů také nově vzniklé nebo nástupnické účetní jednotky nebo rozdělované účetní jednotky. Při převodu jmění na společníka musí změnu oznámit do 30 dnů, ode dne jejího zápisu, do veřejného rejstříku.²⁶

1.2.3 Časové rozlišení v účetnictví

Každé ukončení kalendářního roku znamená pro účetní jednotky zvýšené nároky na řadu operací, které souvisí právě s koncem účetního období. Jedním základním principem je zásada, podle které musí být účetní transakce zaznamenána v době, kdy k ní dojde, a není přitom rozhodující, zda byla uhrazena, jak uvádí § 3 zákona o účetnictví. Z tohoto důvodu je nutné, aby náklady a výnosy byly přesně zúčtovány do období, do kterého věcně a časově náleží. Za tímto účelem se využívá časové rozlišení, které má významný daňový dopad.²⁶

Cílem časového rozlišení je tedy nejen správné zobrazení položek v rozvaze (tzn. vykázat dobře pohledávky a závazky), ale současně to ovlivňuje i správnost hospodářského výsledku.

Již samotná účtová osnova tyto nesrovnalosti řeší na tzv. přechodných účtech, kterými jsou účty rozvahové, a to buď aktivní nebo pasivní, v účtové osnově se zařazují do účtové skupiny 38.

Jestli nastane situace, že je známa přesná částka, období a účel, jedná se o časové rozlišení, jak uvádí § 13 a § 19 vyhlášky č. 500/2002 Sb.¹⁰

Aktivní účty časového rozlišení	Pasivní účty časového rozlišení
381 - náklady příštích období	383 - výdaj příštích období
382 - komplexní náklady příštích období	384 - výnosy příštích období
385 - příjmy příštích období	

Obrázek 8 Účty časového rozlišení, zdroj: vlastní zpracování vyhláška č. 500/2002 Sb.

Podle § 10 a § 17 vyhlášky č. 500/2002 Sb., v případě, že známe pouze účel, období, ale neznáme částku, budou použity účty dohadné.¹⁰

Aktivní účty dohadné	Pasivní účty dohadné
388 - dohadné účty aktivní	389 - dohadné účty pasivní

Obrázek 9 Dohadné účty, zdroj: vlastní zpracování podle vyhláška č. 500/2002 Sb.

V širším pojetí podle § 26 odst. 3 zákona o účetnictví patří do časového rozlišení také rezervy (tř. 45).²⁶

Rezervy
451 - rezervy podle zvláštních právních předpisů
453 - rezervy na daň z příjmů
459 - ostatní rezervy

Obrázek 10 Časové rozlišení, zdroj: vlastní zpracování podle zákona č. 563/1991.

Účetní jednotka si sama stanovuje, jaké položky bude časově rozlišovat, a to s ohledem na princip materiality (významnosti). Dle splatnosti se časové rozlišení dělí na krátkodobé a dlouhodobé. Podle Českého účetního standardu č. 17 jsou vymezovány položky, které se nerozlišují nikdy (např. manka, pokuty, penále nebo škody). Jsou zde i vymezeny případy, kdy se časové rozlišení nemusí použít (např. malé částky, pravidelně se opakující částky příjmů nebo výdajů). Zaúčtováním bez časového rozlišení však nesmí být dotčeny účely časového rozlišení a účetní jednotky si tím nesmějí záměrně zkreslit výsledek hospodaření.^{10,30}

1.3 Zásadní rozdíly mezi daňovou evidencí a účetnictvím

Základním rozdílem je samotný regulační rámec obou systémů, tedy legislativa. Zatímco daňová evidence se řídí zákonem o daních z příjmů (zákon č. 586/1992 Sb.), a to v § 7b, účetnictví se řídí zákonem o účetnictví. (zákon č. 563/1991 Sb.).^{26,27}

Zásadním rozdílem mezi daňovou evidencí a vedením účetnictví je rovněž způsob zaúčtování jednotlivých položek. V daňové evidenci je rozhodující den zaplacení, ať již se jedná o příjem či výdej, což v praxi znamená, že je daňová evidence založená na tzv. peněžní bázi. „*cash-based accounting*“.² V peněžním deníku jsou evidovány příjmy a výdaje členěny na příjmy a výdaje daňově uznatelné a neuznatelné (neúčinné), dále údaje o majetku a závazcích, které slouží ke zjištění základu daně.²⁶

Vedení účetnictví, díky své komplexnosti, poskytuje mnohem propracovanější pohled na hospodaření účetní jednotky. Základem je zúčtování položek ve dvou krocích, v praxi to znamená účtovat dvěma záznamy na stranu Má dáti versus Dal. Základ daně je pak zjišťován jako rozdíl mezi výnosy a náklady. Na tento základ daně pak navazují opravné položky dle zákona o daních z příjmů upravené § 24.¹⁰

Každá účetní jednotka je povinna podat daňové přiznání, a to do 31.3. běžného roku po zdaňovacím období, případně první pracovní den, pokud 31.3. vychází na sobotu nebo neděli. U elektronického podání je termín o měsíc delší za stejných časových podmínek. Pokud má účetní jednotka daňového poradce, tak je termín prodloužen do 30.6. za stejných podmínek jako u řádného termínu. Pokud účetní jednotka vykazuje ztrátu je rovněž povinna podat daňové přiznání, tuto ztrátu pak může uplatnit dva roky zpětně nebo v následujících pěti letech, přičemž není stanoveno, ve kterých z pěti po sobě jdoucích let od ztráty ji uplatní a v jaké výši.²⁷

Následující část práce je zaměřena na detailní rozpracování jednotlivých témat, která jsou ve zkrácené podobě uvedena v úvodu této kapitoly, a to v souladu zákony a příslušnými vyhláškami navazujícími na zákon o účetnictví.

1.3.1 Regulatorní rámec

Účetnictví je regulováno řadou předpisů. Prvním je zákon o účetnictví, který se vztahuje na všechny účetní jednotky. Dalšími regulativními zdroji jsou České účetní standardy, dále také vyhlášky č. 500–504/2002 Sb., vyhláška č. 500/2002 Sb. definuje:

- rozsah a způsob sestavování účetní závěrky,
- obsahové vymezení některých položek rozvahy,
- obsahové vymezení některých položek výkazu zisku a ztráty.

Součástí vyhlášky jsou i povinné přílohy, a to např. uspořádání a označování položek rozvahy a výkazu zisku a ztráty, směrná účtová osnova apod. Dalšími vyhláškami, které se dotýkají účetnictví jsou např. vyhláška č. 270/2010 Sb., o inventarizaci majetku a závazků,

nebo vyhláška č. 220/2013 Sb., o požadavcích na schválení účetních závěrek některých vybraných účetních jednotek.

Kromě zákona o účetnictví a prováděcích vyhlášek existují ještě České účetní standardy, které se dělí do kategorií podle typu účetních jednotek, a to podle kterých prováděcích předpisů účetní jednotky účtují (např. banky, pojišťovny, zdravotní pojišťovny, územní samosprávné celky aj.).⁵⁰

České účetní standardy pro podnikatele se skládají z 23 standardů: např. otevírání a uzavírání účetních knih, opravné položky, kurzové rozdíly, deriváty apod.

Regulátorem daňové evidence je § 7b zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmu a s tím související předpisy.⁴

1.3.2 Metodické prvky

OSVČ, která má povinnost vést účetnictví, se stává účetní jednotkou, která účtuje o stavu a pohybu majetku a závazků, tedy aktiv a pasiv.^{10,26}

Každá účetní jednotka má svůj vlastní účtový rozvrh, který zahrnuje seznam všech účtů, které při vedení účetnictví používá, a je stanoven tak, aby minimalizoval problémy při sestavování rozvahy a výsledovky.

Mezi základní dokumenty zajišťující správné účtování a současně tvořící i podklady k účetní závěrce patří:⁴⁶

- účetní deník s chronologickými účetními zápisy,
- hlavní kniha s účetními zápisy ve věcném pořadí,
- knihy analytických účtů, které slouží k detailnímu rozdělení tzv. syntetických účtů,
- a knihy podrozvahových účtů, například k zástavnímu právu.

V těchto knihách je primárně sledován stav a pohyb:

- aktiv (majetku firmy),
- pasiv (vlastní kapitál a pohledávky firmy),
- nákladů a výnosů,
- a výsledek hospodaření.

Pokud OSVČ účtuje v běžném účetním období stanovuje vyhláška uspořádání a označování položek rozvahy.¹⁰

Na rozdíl od účetnictví sleduje daňová evidence primárně příjmy a výdaje, které jsou děleny na daňově uznatelné a neuznatelné, ale rovněž, jak uvádí § 7b odst. 1 písmeno b zákona o daních z příjmů, také vede záznamy o majetku a dlužích. Evidenci vede prostřednictvím:

- deníku příjmů a výdajů,
- karet dlouhodobého majetku,
- kniha pohledávek a závazků
- karet zásob a rezerv,
- karet úvěrů a půjček,
- mzdová evidence aj.

1.3.3 Základ daně

Konec kalendářního nebo finančního roku klade na všechny podnikatelské subjekty zvýšené nároky. Současně je to ale i okamžik, kdy finálně zjistí, jak v průběhu roku hospodařily. Zároveň je to i příhodná doba k rozboru nákladových i výnosových položek v účetnictví (příjmu a výdajů v daňové evidenci) a přijetí opatření k lepším hospodářským výsledkům v následujícím zdaňovacím/účetním období, a to např. zvýšením výnosů nebo snížením nákladů, respektive příjmů a výdajů v daňové evidenci.

OSVČ, která používá pro zjištění základu daně, podle zákona o daních z příjmu, daňovou evidenci, nemá zákonem předepsanou formu vedení příjmů a výdajů, kromě peněžního deníku, jehož formu si OSVČ rovněž volí sama. V něm sleduje pouze úhrady a platby, které jsou zúčtovány v den plnění, což je další rozdíl mezi daňovou evidencí a účetnictvím, kde se do výnosů a nákladů zaúčtuje příslušný doklad v den jeho vydání, a to bez ohledu na jeho úhradu. U daňové evidence je dílčí základ daně tvořen rozdílem mezi příjmy a výdaji, které jsou daňově uznatelné, následuje úprava dílčího základu daně o položky zvyšující nebo snižující základ daně, a následně se vypočítá 15% nebo 23% daň. U OSVČ, které vykazují náklady procenty, je sledován příjem, ze kterého se odečte procento nákladů podle druhu podnikatelské činnosti a vypočítá se daň. Další úpravy se neprovádějí, protože např. odpisy jsou zahrnuty již v procentu výdajů. U paušální daně se sledují pouze obraty pro případný přechod na účetnictví.⁴⁵

Každá fyzická osoba, která účtuje v účetnictví má povinnost podat daňové přiznání. Účetnictví vedou OSVČ, které se k vedení účetnictví přihlásily dobrovolně nebo jsou zapsány v obchodním rejstříku. Tato povinnost se však vztahuje i na fyzické osoby, které překročí ve zdaňovacím období obrat 25 milionů Kč. Tato povinnost následuje od prvního

dne následujícího po roce, v němž obrat překročila. Tato povinnost pak trvá nejméně po dobu pěti let.²⁷

Před zjištěním základu daně musí provést účetní jednotka řadu operací, které na sebe navazují a řídí se zákonem.²⁶

První operací je kontrola, zda byly do účetnictví zaúčtovány veškeré položky, které do zdaňovacího období patří. K datu uzavírání veškerých knih, které účetní jednotka používá, je sestavována rozvaha a účetní závěrka, a to jako společný celek, který tvoří:

- rozvaha (bilance),
- výkaz zisku a ztráty (výsledovka),
- přehled o změnách vlastního kapitálu,
- přehled peněžních toků (výkaz o cash flow),
- příloha doplňující informace obsažené v rozvaze a ve výkazu zisku a ztráty.

Rovněž u daňové evidence, kde vedou podnikatelé pouze příjmy a výdaje, které pro základ daně člení na daňově uznatelné a neuznatelné, je konec roku náročnější, ale i z výsledku hospodaření se lze poučit pro následující účetní období.

1.3.4 Výkazy

V účetnictví se účetními výkazy rozumí dokumenty, které zachycují finanční situaci účetní jednotky. Tyto výkazy jsou dány zákonem i postupem, jak na sebe jednotlivé druhy výkazů navazují. Naproti tomu se daňová evidence řídí peněžním deníkem a knihou pohledávek a závazků.⁴⁸

Výkazy v účetnictví

V této části se práce věnuje výkazům, jako je rozvaha, výkaz zisku a ztráty, výkaz o cash flow a příloha k účetní závěrce.

Rozvaha

Rozvaha musí vždy obsahovat název účetní jednotky, datum vystavení, měnu a součty aktiv a pasiv. Aktiva jsou reálný majetek účetní jednotky, který je dělen na dlouhodobý a oběžný. Pasiva jsou dělena na vlastní zdroje (např. základní kapitál) a cizí zdroje (např. půjčky, dluhy k dodavatelům aj.). Celková aktiva se musí vždy rovnat celkovým pasivům. Nutno také podotknout, že lze rovněž pracovat se zkrácenou nebo úplnou formou rozvahy.

ROZVAHA
ve zkráceném rozsahu
ke dni
(v celých tisících Kč)

Označení a	AKTIVA b	Řádek c	Běžné účetní období			Minulé účetní období
			Brutto 1	Korekce 2	Netto 3	Netto 4
	AKTIVA CELKEM (ř. 02 + 03 + 07 + 14)	01				
A.	Pohledávky za upsaný základní kapitál	02				
B.	Stálá aktiva (dlouhodobý majetek) (ř. 04 až 06)	03				
B. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek	04				
B. II.	Dlouhodobý hmotný majetek	05				
B. III.	Dlouhodobý finanční majetek	06				
C.	Oběžná aktiva (ř. 08 + 09 + 12 + 13)	07				
C. I.	Zásoby	08				
C. II.	Pohledávky (ř. 10 + 11)	09				
C. II. 1	Dlouhodobé pohledávky	10				
C. II. 2	Krátkodobé pohledávky	11				
C. III.	Krátkodobý finanční majetek	12				
C. IV.	Peněžní prostředky	13				
D.	Časové rozlišení aktiv	14				

Označení a	PASIVA b	Řádek c	Běžné účetní období	Minulé účetní období
			5	6
	PASIVA CELKEM (ř. 16 + 23 + 28)	15		
A.	Vlastní kapitál (ř. 17 až 22)	16		
A. I.	Základní kapitál	17		
A. II.	Ážio a kapitálové fondy	18		
A. III.	Fondy ze zisku	19		
A. IV.	Výsledek hospodaření minulých let (+/-)	20		
A. V.	Výsledek hospodaření běžného účetního období (+/-) (ř. 01 - (17 + 18 + 19 + 20 + 22 + 23 + 28))	21		
A. VI.	Rozhodnuto o zálohách na podílů na zisku (-)	22		
B. + C.	Cizí zdroje (ř. 24 + 25)	23		
B.	Rezervy	24		
C.	Závazky (ř. 26 + 27)	25		
C. I.	Dlouhodobé závazky	26		
C. II.	Krátkodobé závazky	27		
D.	Časové rozlišení pasiv	28		

Obrázek 11 Rozvaha ve zkráceném rozsahu, zdroj: ucetniček.cz

Výkaz zisku a ztráty

Účetní jednotka si může vybrat podle přílohy 2 a 3 vyhlášky č. 500/2002 Sb., zda sestaví výkaz zisku a ztráty v druhovém členění, které zobrazuje na jedné straně druhy vynaložených nákladů a na straně druhé druhy výnosů, kterých bylo činností dosaženo, anebo použije účelové členění, ve kterém je sledováno, jakou činností bylo výnosů dosaženo, a za jakým účelem byly náklady vynaloženy. V obou případech musí vycházet z vlastní účtové osnovy.¹⁰

Pokud účetní jednotka využije zjednodušené formy výkazu zisku a ztráty řadí položky s latinskými písmeny a římskými číslicemi výpočtové položky. Účetní jednotky sestavují účetní závěrku v plném nebo zkráceném rozsahu. Nestanoví-li tento zákon jinak, ve zkráceném rozsahu mohou sestavit účetní závěrku účetní jednotky, které nejsou povinny mít účetní závěrku ověřenou auditorem.¹⁰

Ve výkazu zisku a ztráty jsou uspořádány a označeny položky nákladů a výnosů a výsledku hospodaření podle § 38 vyhlášky č. 500/2002 Sb.¹⁰

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY

(druhové členění)

ve zkráceném rozsahu

ke dni

(v celých tisících Kč)

Označení a	TEXT b	Řádek c	Skutečnost v účetním období	
			sledovaném 1	minulém 2
I.	Tržby za prodeje výrobků a služeb	01		
II.	Tržby za prodej zboží	02		
A.	Výkonová spotřeba	03		
B.	Změna stavu zásob vlastní činnosti (+/-)	04		
C.	Aktivace (-)	05		
D.	Osobní náklady	06		
E.	Úpravy hodnot z provozní oblasti	07		
III.	Ostatní provozní výnosy	08		
F.	Ostatní provozní náklady	09		
*	Provozní výsledek hospodaření (+/-) (ř. 01 + 02 - 03 - 04 - 05 - 06 - 07 + 08 - 09)	10		
IV.	Výnosy z dlouhodobého finančního majetku – podíly	11		
G.	Náklady vynaložené na prodané podíly	12		
V.	Výnosy z ostatního dlouhodobého finančního majetku (ř. 36 + 37)	13		
H.	Náklady související s ostatním dlouhodobým finančním majetkem	14		
VI.	Výnosové úroky a podobné výnosy	15		
I.	Úpravy hodnot a rezervy ve finanční oblasti	16		
J.	Nákladové úroky a podobné náklady	17		
VII.	Ostatní finanční výnosy	18		
K.	Ostatní finanční náklady	19		
*	Finanční výsledek hospodaření (+/-) (ř. 11 - 12 + 13 - 14 + 15 - 16 - 17 + 18 - 19)	20		
**	Výsledek hospodaření před zdaněním (+/-) (ř. 10 + 20)	21		
L.	Daň z příjmů	22		
**	Výsledek hospodaření po zdanění (+/-) (ř. 21 - 22)	23		
M.	Převod podílu na výsledku hospodaření společníkům (+/-)	24		
***	Výsledek hospodaření za účetní období (+/-) (ř. 23 - 24)	25		
*	Čistý obrat za účetní období = I. + II. + III. + IV. + V. + VI. + VII.	26		

Obrázek 12 Výkaz zisku a ztráty ve zkráceném rozsahu, zdroj: ucetnicek.cz

Výkaz o cash flow

Účetní jednotky mají možnost zahrnout do účetní závěrky i výkaz o peněžních tocích tzv. cash flow, jedná se o skutečný tok peněžních prostředků v daném období, ale pouze v souvislosti s vlastní činností. Jedná se peněžní prostředky, které do účetní jednotky dorazily a kam odešly. Tvorba cash flow je důležitá pro získání přehledu o volných peněžních prostředcích. Za peněžní prostředky lze považovat pouze peníze v hotovosti, na účtech, ceniny, peněžní ekvivalenty (tj. krátkodobý finanční majetek snadno směnitelný za předem známou částku).¹⁰

Každá z položek rozvahy, výkazu zisku a ztráty, přehledu o změnách vlastního kapitálu a z položek přehledu o peněžních tocích, obsahuje též informaci o výši této položky uvedené za bezprostředně předcházející účetní období. V rozvaze se výše jednotlivých položek aktiv za minulé účetní období uvádí snížená o opravné položky a oprávky (netto). V případě, že informace uváděné za minulé a běžné účetní období nejsou srovnatelné, upraví se informace za minulé účetní období s ohledem na významnost podle § 19 odst. 7 zákona. Každá úprava informací za minulé účetní období, popřípadě ponechání nesrovnatelných informací se odůvodní v příloze, jak se uvádí v § 4 vyhlášky č. 500/2002 Sb.¹⁰

Příloha k účetní závěrce

V této příloze je uveden slovní popis všech dokumentů, vztahující se k účetní závěrce. Jsou zde obsaženy například informace o zaměstnancích, oceňování majetku, způsob odpisování základních prostředků. Dále jsou zde uvedeny i informace o bankovních úvěrech.

Rozvahu a výkaz zisku a ztráty mají za povinnost sestavovat všechny účetní jednotky. Další výkazy jsou sestavovány jen těmi účetními jednotkami, kterým to ukládá zákon o účetnictví.⁴⁸

Podklady k daňovému přiznání v daňové evidenci

Naproti tomu podnikatel, účtující v daňové evidenci, nevede žádný z výkazů, které vede povinně podnikatel účtující v účetnictví. Povinnost u daňové evidence je pouze sledování příjmů a výdajů v peněžním deníku, jehož formu si podnikatel stanoví sám.

2. Analýza postojů účetních v rámci vedení účetnictví a daňové evidence

Praktická část navazuje na teoretickou část, ve které jsou uvedeny rozdílné postupy při vedení daňové evidence a účetnictví. Rozdílné přístupy k výpočtu daně z příjmů jsou dány již samotnou legislativou, jak je v teoretické části rovněž popsáno. V návaznosti na teoretickou část by se v praktické části mělo potvrdit nebo vyvrátit, zda rozhodnutí podnikatele vést daňovou evidenci bylo správné. Daný podnikatel zabývající se koncesí „*Mezinárodní silniční motorovou dopravou NA do 3,5t.*“ Touto činností se zabývá již 3 roky. Jeho hospodaření se v prvním roce projevilo ztrátou, kterou postupně uplatňuje, roční příjmy má v rozsahu 600–800 tisíc Kč. Majetek podnikatele tvoří nákladní automobil, který má na splátky a provádí rovnoměrné odpisování (daňové). Tento podnikatel má v plánu rozšířit vozový park v období do 3 let. Daňovou evidenci mu zpracovává externí účetní. K tomu, aby bylo možné toto rozhodnutí objektivně posoudit, byla pro praktickou část zvolena forma dotazníkového šetření na bázi kvalitativní, pro kterou se uvádí jako postačující počet 6–12 respondentů.⁴⁰ Pro vyplnění dotazníků bylo osloveno celkem 12 účetních (11 žen a jeden muž) z okolí Hradce Králové, kteří byli požádáni o spolupráci, a to s vysvětlením, k čemu budou jimi vyplněné dotazníky použity. Všem osloveným účetním byly dotazníky s otázkami rozeslány, aby se mohli na následnou osobní konzultaci připravit. V dohodnutých termínech byly uskutečněny strukturované rozhovory s respondenty i s poděkováním za spolupráci.

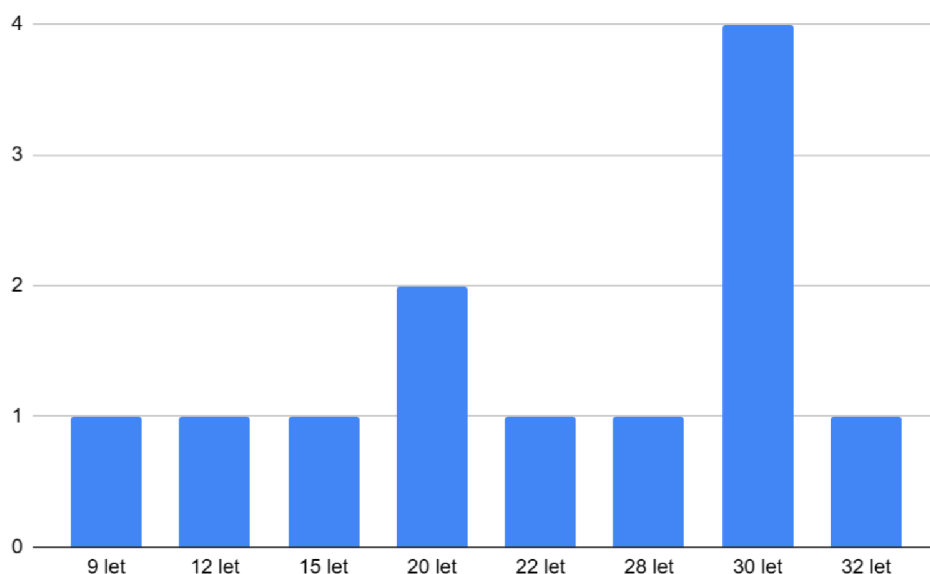
2.2 Vyhodnocení strukturovaných rozhovorů

Vyhodnocení dotazníkového šetření se opírá o osobní konzultaci s jednotlivými respondenty, jejichž odpovědi jsou zaznamenány u každé otázky individuálně.

1. Jak dlouho se účetnictví věnujete?

Nejkratší doba, kterou respondent zpracovává pro klienty agendu je 9 let, naproti tomu se účetnictví věnují respondenti i okolo 30 let, kterých je početně nejvíce viz Obrázek 13. Účetní, kteří tuto podnikatelskou činnost vykonávají více jak 30 let zvažují, s ohledem na časově náročné studování nových vyhlášek a nařízení, zejména s vydáním úsporného balíčku, že postupně omezí počet klientů, protože nároky a změny v daních a uznatelných položkách pravděpodobně nebudou konečné, a tím bude úměrně stoupat i časová náročnost. Podnikatelé, pro které dlouhodobě pracují, také mnohdy neakceptují zvýšení ceny za jejich služby, který nelze udržet dlouhodobě stejné (zvýšené náklady na energie, pronájem kanceláře, topení, modernizace a aktualizace účetních softwarů, pořízení výkonnějších

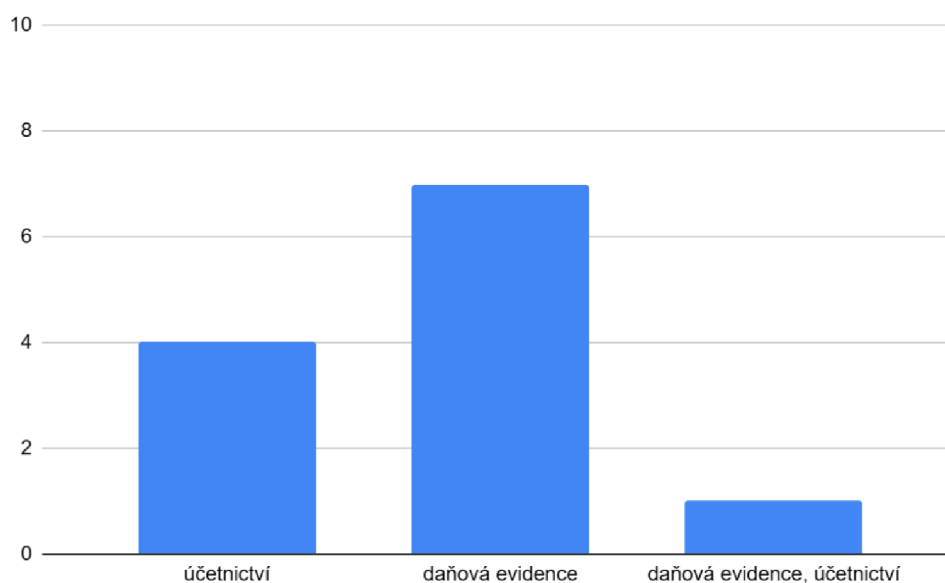
počítačů apod.) Většina starších účetních zpravidla bravurně ovládá účetní softwary, ale přiznávají, že změny v podobě bankovní identity a zejména nařízená datová schránka pro podnikající osoby byla pro ně náročná.

Obrázek 13 Praxe dotazovaných účetních, zdroj: vlastní zpracování.

2. Pokud sám/sama podnikáte, jakou formu účtování vedete?

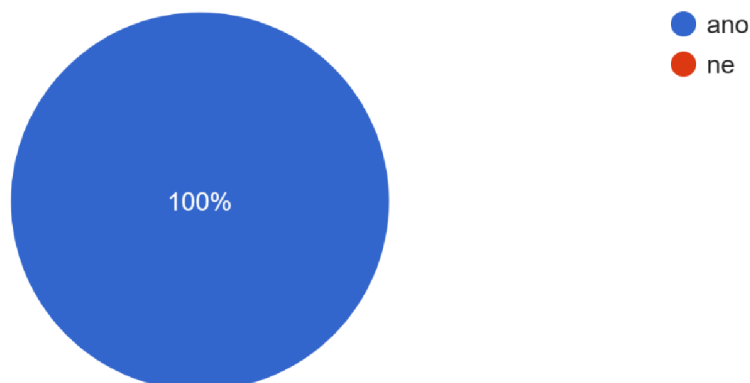
Z 12 respondentů využívá pro vlastní potřebu 7 účetních pouze daňovou evidenci, 4 účetní pouze účetnictví a jeden respondent využívá současně účetnictví s daňovou evidencí, protože daňovou evidenci vede jako účetní a účetnictví pro vlastní firmu.

Obrázek 14 Forma vedení agendy respondentů, zdroj: vlastní zpracování.

3. Domníváte se, že daňová evidence je systém účtování méně náročný než účetnictví?

Všichni respondenti odpověděli, že daňová evidence je o poznání méně náročná než účetnictví. Bližší zdůvodnění je uvedeno v otázce č. 11.

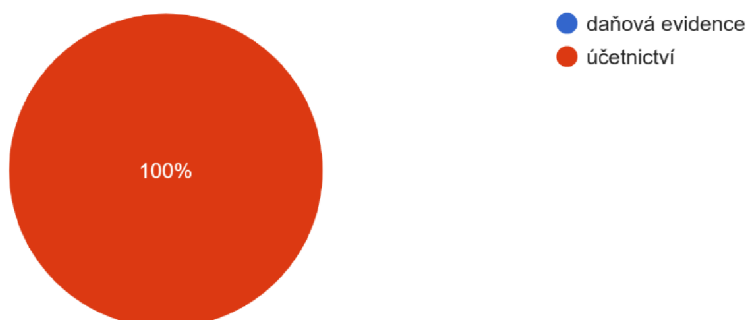

Obrázek 15 Náročnost: účetnictví X daňová evidence, zdroj: vlastní zpracování.

4. Co je podle Vás, z pohledu finanční zátěže pro OSVČ, nákladnější/dražší?

Všichni dotázaní účetní se jednoznačně shodli na tom, že vedení účetnictví je pro podnikatele finančně mnohem náročnější. Zároveň se nechali slyšet, že cena jejich služeb se odvíjí od počtu zpracovaných dokladů, které klienti každý měsíc dodávají. Naproti tomu u daňové evidence je dohoda mezi účetním a klientem stanovena na paušální částce, která se však může po dohodě změnit.

Respondenti také v rozhovorech uvedli, že se pochopitelně snaží každý podnikatel ušetřit i na práci účetních. Na základě zvýšených finančních nároků se dokonce někteří respondenti vyjádřili v tom smyslu, že někteří jejich klienti se rozhodli rozvázat spolupráci a řešit tuto problematiku samostatně.

Obrázek 16 Finanční zatíženost, zdroj: vlastní zpracování.

5. Jaké důležité informace přináší účetnictví, které naopak nepřináší nebo opomíjí daňová evidence, a jaké to má dopady na další plánování OSVČ?

Většina respondentů se shoduje na tom, že účetnictví má mnohem větší vypovídací schopnost, a to například u členění nákladů, které mohou ovlivnit úspěšnost podnikatelské činnosti, což je rozhodující prvek pro další plánování subjektu.

Účetní, která sama pro sebe vede jak daňovou evidenci, tak účetnictví, zvažuje, v souvislosti s připravovaným novelizovaným zákonem o účetnictví, že se nadále bude věnovat pouze vedení daňové evidenci. Domnívá se totiž, že daňová evidence má také informativní schopnost a je jen na podnikateli, jak s těmi informacemi naloží.

6. Které aspekty daňové evidence považujete za výhodné ve srovnání s účetnictvím a proč?

Všichni respondenti se shodují na faktu, že je daňová evidence jednoznačně jednodušší, méně časově i administrativně náročná, a pro podnikatele i o poznání levnější. Dále respondenti uvádějí i to, že je vhodná pro drobnější živnostníky s nižšími obraty. Rovněž se domnívají, že pro vedení daňové evidences, s nižšími obraty, není potřeba využívat vysoce kvalifikované účetní.

7. Naopak, jaké nevýhody vidíte v používání daňové evidences oproti účetnictví?

Respondenti uvádějí, že daňová evidence neposkytuje přesný obraz o hospodaření subjektu, proto je složitější plánování. V daňové evidences nelze zjistit, a to podle potřeby, zda je subjekt ve ztrátě nebo v zisku, což znevýhodňuje podnikatele v oblasti konkurenceschopného prostředí.

8. Jaké hlavní rozdíly vidíte ve stanovení základu daně mezi vedením daňové evidences a účetnictvím v oblasti náročnosti a složitosti?

Respondenti se ve svých odpovědích většinou omezili na rozdíl ve stanovení základu daně. V daňové evidences poukázali na rozdíl mezi příjmy a výdaji a u účetnictví mezi náklady a výnosy. Při konzultaci uvedli, že každý podnikatel má zájem platit co nejnižší daně, a proto není výjimkou, že na konci roku se snaží předpokládaný zisk snížit, například nákupem techniky, kancelářského vybavení, případně i nákupem automobilu, který pak postupně odpisují. Účetní se nechali slyšet, že u daňové evidences je postup jednodušší, naproti tomu u účetnictví je potřeba provést více operací – například sestavení účetní závěrky, jak uvádí zákon o účetnictví

9. Jaký vliv má/měla volba klientů vést daňovou evidencí nebo účetnictvím na efektivitu Vaší práce?

25 % respondentů uvádí, že volba klienta pro vedení daňové evidence neměla žádný vliv na efektivitu jejich práce. Naproti tomu 75 % respondentů uvádí, že účetnictví je mnohem náročnější a tím klesá i efektivita jejich práce. Tuto efektivitu významně snižují například nekvalitní prvotní doklady, špatná a zdlouhavá komunikace s OSVČ při nápravě. Zejména na konci roku, kdy je potřeba pro daňové přiznání poskytnout účetním veškeré dokumenty, které náleží do zdaňovacího období, je mnohdy pro účetní náročné, aby ji byly doklady dodány dle dohody. Kromě toho, pro správné vyplnění daňového přiznání, musí podnikatel dodat další dokumenty (úroky z hypotéky, životní pojištění apod.). Při nedostatečné spolupráci účetní – podnikatel platí, že se tím významně snižuje efektivita jejich práce. Kromě toho, ve finančním ohodnocení, není tento čas zohledněn.

10. Máte nějaké zkušenosti s problémy nebo komplikacemi spojenými s novelizacemi zákonů o účetnictví nebo o daních z příjmů, anebo s přechodem mezi daňovou evidencí na podvojně účetnictvím a naopak?

Novelizace zákonů se díky aktualizacím v účetních softwarech dají zvládnout v celku dobře, ale administrativní náročnost při přechodu z daňové evidence na účetnictví a naopak je zbytečně velká, jak uvádí většina respondentů. Dále se respondenti shodují, že novelizovaných zákonů vychází v této době poměrně dost a nejednoznačný výklad jim znemožňuje porozumění a následnou aplikaci do praxe.

11. Jaké hlavní rozdíly vidíte mezi účetnictvím a daňovou evidencí v kontextu zobrazování finančních toků?

V rámci účetnictví jsou finanční toky zachycovány na účtech aktivních, pasivních, nákladových a výnosových účtech, které zobrazují jejich věrný obsah. Naproti tomu daňová evidence v příjmech a výdajích zachycuje pouze skutečně uhrazené příjmy a výdaje, což nezobrazuje celkovou finanční situaci OSVČ, jak ve zkratce uvádějí respondenti.

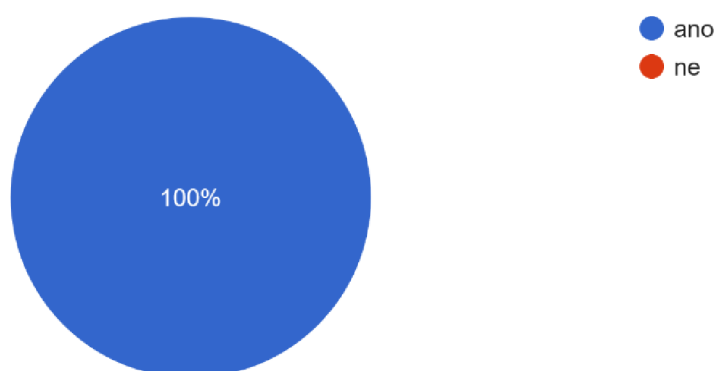
12. Kterým živnostem byste již od počátku podnikání doporučil/a vést účetnictví raději než daňovou evidencí (kategorie podle živnostenského zákona)? Jmenujte alespoň 2.

K obecným vyjádřením respondentů, kterým oborům podnikání by doporučili vést účetnictví se shodli na živnostech koncesovaných a vázaných. Kromě živností vázaných a koncesovaných dále uvedli, že by doporučili vést účetnictví i pro maloobchod, velkoobchod, autodopravu, ale také ve službách například v kadeřnických specializovaných salonech, a to nejen pro ženy, ale v současné době se stále více rozmáhají salony pro muže. Vysoká finanční náročnost je i v péči o domácí mazlíčky. Účetní ze svých vlastních zkušeností uvedli, že zpozorovali náhlý, a někdy i dost výrazný pokles tržeb právě u vázaných živností

(v oblasti služeb), a to v souvislosti se zrušením EET. Další pokles nastal rovněž u maloobchodních prodejen, kde zrušili příjem bezhotovostních plateb a prodávají jen za hotovost. O cíli tohoto opatření byly vedeny diskuse s účetními pouze v rovině spekulací.

13. Doporučil/a byste začínajícím podnikatelům již od začátku podnikání svěřit účetnictví profesionálním účetním nebo firmám v návaznosti například na náročnost nebo chybovost (v případě „ANO“ jmenujte alespoň 3 důvody seřazené od nezávažnějšího po nejméně závažný; pokud „NE“ proč?):

Všichni dotazovaný odpovéděli, že by doporučovali již od počátku podnikání svěřit své účtování do rukou účetním nebo účetním firmám. Jako důvody uvádějí: komplexní zpracování, kvalifikovanost a menší chybovost, možnost přenést pravomoc na zastupování na úřadech. Důležitá je rovněž rychlost zpracování a podnikatel nemusí mít vlastní účetní software, který je finančně náročný. Naproti tomu v otázce č. 6 uvádějí, že pro menší OSVČ není nutné zadávat zpracování agendy vysoce kvalifikovaným účetním.

Obrázek 17 Vedení agendy profesionály, zdroj: vlastní zpracování.

14. Jak se obvykle rozhodujete mezi použitím daňové evidence a účetnictví pro konkrétního klienta? Jaká kritéria při tom zvažujete?

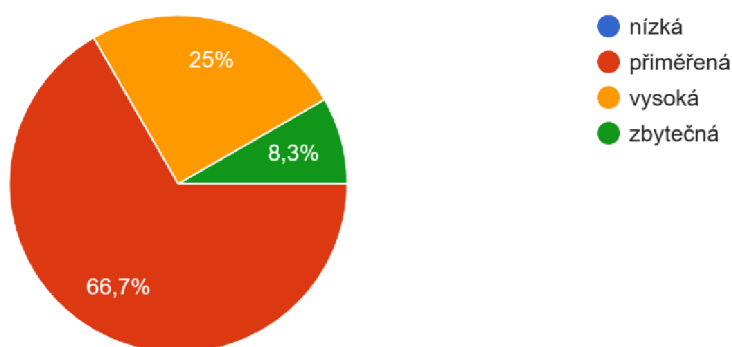
Kritéria, která respondenti zvažují jsou následující: velikost obratu, časová náročnost, druh podnikání, plátcovství DPH a samotná preference klienta. Současně je ale i důležitá spolupráce a příprava prvotních dokladů klientem.

Respondenti, kromě stručného vyjádření, v dotazníku uvedli, že je pro ně také rozhodující, při navázání kontaktu s potenciálně novým zákazníkem, že dávají přednost těm, které jim doporučí například klient, se kterým již spolupracují. U neznámých zájemců je zajímavá především jejich bezdlužnost, platební morálka a ukázka kvality předložených dokladů.

Zkušenosti účetní nepodceňují ani první dojem, který OSVČ na účetní udělá a jaká spolehlivost se dá podle jeho chování předpokládat.

15. Je podle Vás částka 25 milionů pro povinný přechod z daňové evidence na účetnictví: nízká, přiměřená, vysoká nebo zbytečná.

Z grafu vyplývá, že 66,7 % respondentů považuje částku 25 milionů za přiměřenou a ponechali by ji v dané výši. 25 % dotazovaných s výší povinné částky 25 milionů nesouhlasí a shodli se na částce 10 milionech. V neposlední řadě 8,3 % respondentů ji považují za zbytečnou, a to z důvodu, že drobní podnikatelé, zabývající se finančně náročnější činností, jako např. lesní hospodářství, kde se požadovaného obrátu 25 milionů dosáhne velmi rychle, a to díky ceně techniky. Přitom počet dokladů je nesrovnatelně nižší než u maloobchodu, kde obrátu nedosáhnou ani za několik let, co se týká například i e-shopů. Z tohoto důvodu 8,3 % respondentů považují limit za zbytečný. Pro přechod na účetnictví by volili jiný parametr, například obor podnikání, který však nedovedli jasně specifikovat.

Obrázek 18 Význam částky pro povinný přechod na účetnictví, zdroj: vlastní zpracování.

2.2 Shrnutí výsledků a zhodnocení podnikatelského rozhodnutí

Na základě rozhovorů s respondenty, kteří aktivně spolupracovali s odpověďmi na otázky obsažené v dotazníku v přílohách, lze jednoznačně potvrdit, že daňová evidence je v porovnání s účetnictvím jednodušší. Respondenti také konstatovali, že je pro ně práce s daňovou evidencí o poznání snazší a intuitivnější.

Dále, na základě informací získaných od dotazovaných, je zřejmé, že i přes tuto jednoduchost má daňová evidence svá negativa. Respondenti rovněž uvedli, že ačkoli je daňová evidence jednodušší, a to jak pro živnostníky, tak i pro účetní, nemá takovou vypovídací hodnotu, jako účetnictví samotné. Tato skutečnost může být problematická obzvláště v oblasti přehledů o finanční situaci podnikatele z pohledu budoucího plánování a různorodosti podnikatelské činnosti.

Respondenti se jednoznačně shodli, že účetnictví, oproti daňové evidenci, je z pohledu finanční zátěže pro podnikatele mnohem nákladnější. Z tohoto pohledu, jak uvádějí respondenti, mnozí klienti zvažují, že si agendu povedou sami. Je nutné upozornit na fakt, že na základě jejich rozhodnutí se vystavují možné chybovosti ve vedení agendy.

Ze shromážděných výsledků proto můžeme konstatovat, že zkušení účetní by živnostníkům, kteří mají v plánu růst a vyvíjet se, doporučili již od počátku svého podnikání vést účetnictví v důsledku lepší průkaznosti a informovanosti, a to i navzdory jeho finanční zátěži.

Tato část pojednává o rozhodnutí fiktivního podnikatele, který se na počátku svého podnikání rozhodl pro vedení daňové evidence. V návaznosti na rozhovory se zkušenými účetními se porovnávala vybraná kritéria, podle kterých by se dalo usoudit, zda by stačilo vést daňovou evidence, nebo naopak účetnictví. Kritéria, podle kterých se rozhodovalo, byla následující:

- velikost příjmů → 600–800 tisíc Kč,
- touha po budoucím růstu → podnikatel projevil zájem, rozšířit v budoucnu svoje podnikání,
- druh podnikání → mezinárodní silniční motorovou dopravou NA do 3,5t,
- finanční zátěž → zda se podnikateli vyplatí z finančního hlediska vést daňovou evidenci, nebo účetnictví,
- plátcovství DPH → podnikateli nenastala povinnost přihlásit se k plátcovství k DPH, ani se pro to sám nerozhodl,
- preference klienta → v této oblasti rozhodovala převážně cena za danou službu,

- doporučení účetních → na základě rozhovorů byli účetní požádáni o stanovení doporučení.

Kritéria	Daňová evidence	Účetnictví
velikost příjmů	X	
touho po budoucím růstu		X
druh podnikání		X
finanční zátěž	X	
plátcovství DPH	X	
preferenci klienta	X	
doporučení účetních		X

Obrázek 19 Kritéria "PRO" a "PROTI", zdroj: vlastní zpracování.

Obrázek 19 znázorňuje, že kritérií pro vedení daňové evidence je více. Nejde ale opomenout, že se účetní shodli na jasném doporučení pro vedení účetnictví, a to hned z několika důvodů. Jedním ze zásadních důvodů shledávají jako užitečný fakt, že vedení účetnictví zajistí mnohem lepší přehled o finanční situaci podnikatele. Tato skutečnost může být nápomocná při jednání s bankami.

Jak bude podnikající fyzická osoba, vedoucí nyní daňovou evidenci, která se ukázala pro zjištění základu daně jako objektivně dostačující, dále postupovat ve vedení účetní agendy, je však plně i nadále v kompetenci rozhodnutí pouze na OSVČ.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo porovnat rozdíly, identifikovat výhody a nevýhody ve vedení daňové evidence nebo účetnictví z pohledu účetních, kteří vedou záznamy pro své klienty v podobě OSVČ.

Základním smyslem práce bylo potvrdit nebo vyvrátit tezi, že daňová evidence je mnohem jednodušší než účetnictví. Již samotná teoretická část mnohdy vedla k domněnce, že je daňová evidence nejen méně náročná, co se týká samotného zpracování, ale rovněž finančně méně náročná, pokud využívají podnikatelé služeb účetních nebo firem. Z obsáhlého porovnání obou způsobů účetní agendy rovněž vyplynulo, že i podklady pro stanovení základu daně jsou nejen velmi odlišné, ale zároveň v účetnictví mnohem náročnější, a to z důvodu zákonných postupů obsahujících řadu operací, které na sebe musí navazovat, jak to přesně definuje zákon o účetnictví. Kromě samotné teze byl pro ilustraci nadefinován fiktivní podnikatel, který vzhledem k parametrům jeho podnikatelské činnosti rozhodl vést daňovou evidenci. Na objektivní posouzení teze byly uskutečněny strukturované rozhovory. Podkladem se staly dotazníky, které byly sestaveny tak, aby jejich analýza potvrdila nebo vyvrátila danou tezi. Nedílnou součástí pro objektivní posouzení odpovědi pro fiktivního podnikatele, zda jeho volbu vést daňovou evidenci, lze považovat za správnou, byly nejen poznatky z teoretické části, které se podrobně věnovaly celé škále rozdílů mezi oběma agendami, a to od samotného účtování až po stanovení základu daně, ale i výpovědi respondentů. Pro potvrzení nebo vyvrácení správného rozhodnutí podnikatele tak významně přispěly strukturované rozhovory, ve kterých se obecně někteří účetní domnívali, že pro menší podnikatele není nutná vysoce kvalifikovaná účetní. Na druhou stranu však upozornili na skutečnost, že podnikatelé, kteří si zpracovávají účetnictví samostatně se dopouštějí chyb, které často souvisí s neznalostí nové legislativy. Při zohlednění všech poznatků jak z teoretické, ale zejména praktické části, lze konstatovat, že rozhodnutí podnikatele vést daňovou evidenci lze prozatím považovat za správné a dostačující.

Je ovšem vhodné upozornit na probíhající diskuse nad přípravou nového zákona o účetnictví, který bude obsahovat více jak 200 změn a 100 zrušujících ustanovení, a s jeho platností se počítá od 1.1.2025. Protože bylo shledáno, že vedení daňové evidence je pro našeho podnikatele prozatím dostačující, lze doporučit, aby i pro nejbližší, minimálně jedno zdaňovací období, vedl daňovou evidenci. Důvodem jsou především podstatné změny, a to nejen v samotném účtování, ale i v evidenci zisku a ztráty. Na tuto skutečnost se musí rovněž připravit i IT firmy, které budou muset přepracovat svoje programy, ale i účetní, kteří budou

mít těžký úkol osvojit si nová pravidla ve vedení účetnictví, kde se promítnou nejen podstatné změny v samotném účtování, ale i v názvosloví, tak jak byl návrh představen v informačním zpravodaji. Kromě toho bude zásadní je zavést do praxe. V této souvislosti je také nutné konstatovat, že v dotazníkovém šetření nejvíce respondentů uvedlo, že pracují jako účetní zhruba 30 let, takže přijmout zásadní změny nejen v účtování, ale i v odlišném přístupu a myšlení, může být pro řadu z nich obtížné.

Seznam obrázků

Obrázek 1 Kniha pohledávek a závazků.....	11
Obrázek 2 Schématická struktura daňové evidence	13
Obrázek 3 Peněžní deník	19
Obrázek 4 Třídy daňových odpisů.....	20
Obrázek 5 Paušální výdaje.....	20
Obrázek 6 Účtové třídy.....	26
Obrázek 7 Příklad účetních případů.....	26
Obrázek 8 Účty časového rozlišení.	29
Obrázek 9 Dohadné účty.....	29
Obrázek 10 Časové rozlišení.	29
Obrázek 11 Rozvaha ve zkráceném rozsahu	34
Obrázek 12 Výkaz zisku a ztráty ve zkráceném rozsahu.....	36
Obrázek 13 Praxe dotazovaných účetních.	39
Obrázek 14 Forma vedení agendy respondentů.....	39
Obrázek 15 Náročnost: účetnictví X daňová evidence.	40
Obrázek 16 Finanční zatíženost.....	40
Obrázek 17 Vedení agendy profesionály	43
Obrázek 18 Význam částky pro povinný přechod na účetnictví.	44
Obrázek 19 Kritéria "PRO" a "PROTI"	46

Zdroje

1. 17. díl: Kdy musíte vést účetnictví a kdy vám stačí daňová evidence? *Průvodce podnikáním* [online]. 2021. [cit. 2023-04-19.] Dostupné z: <https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/ucetnictvi-a-danova-evidence/>.
2. Accrual Accounting vs. Cash Basis Accounting: What's the Difference? *Investopedia.com* [online]. 2023. [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/ask/answers/09/accrual-accounting.asp>
3. CARDOVÁ, Zdenka. *Daňová evidence a účetnictví individuálního podnikatele*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-288-4.
4. Co je daňová evidence. *Ucto-tichy.cz* [online]. 2015. [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.ucto-tichy.cz/ucto-2015/danova-evidence/>.
5. ČESKO. Nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-278>
6. ČESKO. Nařízení vlády č. 288/2010 Sb., nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit.2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2010-288>
7. ČESKO. Nařízení vlády č. 494/2001 Sb., nařízení vlády, kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-494> (tento předpis byl k 1. lednu 2011 zrušen)
8. ČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ústava České republiky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2024-01-16]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>
9. ČESKO. Vyhláška č. 325/2015 Sb., vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které vedou jednoduché účetnictví. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-325>
10. ČESKO. Vyhláška č. 500/2002 Sb., vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-500>
11. ČESKO. Vyhláška č. 501/2002 Sb., vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky,

- kteře jsou bankami a jinými finančními institucemi. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-501>
12. ČESKO. Vyhláška č. 96/2023 Sb., vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-96>
 13. ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>
 14. ČESKO. Zákon č. 217/2022 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-217>
 15. ČESKO. Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích – znění od 1. 1. 2024. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2024-01-16]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-219>
 16. ČESKO. Zákon č. 221/2015 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-221>
 17. ČESKO. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2024-01-16]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250>
 18. ČESKO. Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-280>
 19. ČESKO. Zákon č. 355/2011 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2024-01-16]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-355>
 20. ČESKO. Zákon č. 411/2000 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-411>
 21. ČESKO. Zákon č. 437/2003 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-437>

22. ČESKO. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon). In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-455>
23. ČESKO. Zákon č. 492/2000 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2024-01-16]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-492>
24. ČESKO. Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-499>
25. ČESKO. Zákon č. 519/1991 Sb., zákon, kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-519>.
26. ČESKO. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563>
27. ČESKO. Zákon č. 586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmů – znění od 1. 1. 2024. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586>
28. ČESKO. Zákon č. 609/2020 Sb., zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-609>
29. ČESKO. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-90>
30. Český účetní standard pro podnikatele č. 017. *BusinessCenter.cz* [online]. [cit. 2024-01-16]. Dostupné z: <https://businesscenter.podnikatel.cz/finance/ucetnictvi/cesky-ucetni-standard-pro-podnikatele-c-017/>
31. Daň. *Uctovani.net* [online]. [cit. 2024-04-23]. Dostupné z: <https://www.uctovani.net/ucetni-slovník.php?co=Dan&id=31>
32. DUŠEK, Jiří a SEDLÁČEK, Jaroslav. *Daňová evidence podnikatelů ... Účetnictví a daně* (Grada). [2004]-. Praha: Grada, [2004]-. ISBN 978-80-271-5240-7.
33. FIALA, Josef. *Dějiny účetnictví*. Knihnice Zpráv záloženských, sv. 1. Praha: Pragotisk, Peroutka, 1935.
34. HRADECKÝ, Mojmír; LANČA, Jiří a ŠIŠKA, Ladislav. *Manažerské účetnictví. Účetnictví a daně* (Grada). Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2471-3.

35. Jak přejít z daňové evidence na účetnictví. *Uctovani.net* [online]. 2021. [cit. 2024-01-16]. Dostupné z: <https://www.uctovani.net/clanek.php?t=Jak-prejit-z-danove-evidence-na-ucetnictvi&idc=454>.
36. Jednoduché účetnictví. *DAUČ* [online]. 2016. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.dauc.cz/clanky/5127/jednoduche-ucetnictvi>
37. Jednoduché účetnictví. *Stormware.cz* [online]. [cit. 2024-04-22]. Dostupné z: <https://www.stormware.cz/ucetni-pojmy/jednoduche-ucetnictvi/>.
38. K paušální dani se můžete přihlásit do 10. ledna 2024. Jaká je její výše v pásmech? *Finance.cz*. [online] 2023. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/544083-pausalni-dan-2023/>.
39. Kdo má povinnost vést účetnictví? Komu vystačí daňová evidence? *Rekvalifikacnikurzy.cz* [online]. 2021, 14.12.2021. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://rekvalifikacnikurzy.cz/clanky/povinnost-vest-ucetnictvi>
40. Kolik respondentů potřebuji na hloubkový rozhovor? *Designdev.cz* [online]. [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://designdev.cz/kolik-respondentu-potrebuji-na-hloubkovy-rozhovor>
41. KRBEČKOVÁ, Marie a PLESNÍKOVÁ, Jindřiška. *Jednoduché účetnictví. Účetnictví (ANAG)*. 2008. Olomouc: ANAG, 2008 ISBN 978-80-7554-267-0.
42. Nejpoužívanější účetní softwary. Jaký vybrat? *Vshosting.cz* [online]. [cit. 2024-01-16]. Dostupné z: <https://vshosting.cz/blog/nejpouzivanejsi-ucetni-systemy-softwary-jaky-vybrat>.
43. OSVČ: Tipy, jak vést evidenci příjmů a výdajů. *Idoklad.cz* [online]. 2022 [cit. 2024-04-23]. Dostupné z: <https://www.idoklad.cz/blog/osvc-tipy-jak-vest-evidenci-prijmu-a-vydaju>
44. Podvojně účetnictví: co to je a jak to funguje? *Financnigramotnost.eu* [online]. 2023. [cit. 2024-01-16]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.eu/podvojne-ucetnictvi-co-to-je-a-jak-to-funguje/>.
45. Sazby daně z příjmů u FO. *Zivnostnik.cz* [online]. 2024. [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.zivnostnik.cz/33/sazby-dane-z-prijmu-u-fo-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EhWh-YQTN4UnmmXUSJAiMsI/>.
46. Účetní knihy – podrozvahových účtů, analytických účtů, kniha hlavní a účetní deník. *Uctovani.net* [online]. 2015 [cit. 2024-04-23]. Dostupné z: <https://www.uctovani.net/clanek.php?t=Ucetni-knihy-podrozvahovych-uctu-analytickych-uctu-kniha-hlavni-a-ucetni-denik&idc=213>

47. Účetní služby. *Firmy.cz* [online]. [cit. 2024-01-16]. Dostupné z: <https://www.firmy.cz/Banky-a-financni-sluzby/Ucetni-sluzby/Vedeni-ucetnictvi/kraj-kralovehradecky/hradec-kralove>
48. Účetní výkazy – 5 druhů, které musíte v účetnictví znát. *Orangeacademy.cz* [online]. 2022 [cit. 2024-04-23]. Dostupné z: <https://orangeacademy.cz/clanky/ucetni-vykazy/>
49. Začínáme podnikat: Živnostenské oprávnění. *Penize.cz* [online]. 2011. [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/podnikani/226891-zaciname-podnikat-zivnostenske-opravneni>.
50. Zákonné a podzákonné normy k účetnictví. *Firmy.pohoda.cz* [online]. 2018. [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://firmy.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/zakonne-a-podzakonne-normy-k-ucetnictvi/>.

Ostatní zdroje

51. *Vytiskni.cz*. Online. [cit. 2024-04-23]. Dostupné z: <https://www.vytiskni.cz/tiskopis-kniha-pohledavek-a-zavazku-p23166/>.
52. *Orangeacademy.cz*. Online. 2021. [cit. 2024-04-23]. Dostupné z: <https://orangeacademy.cz/clanky/penezni-denik/>.
53. *Money.cz*. Online. [cit. 2024-04-23]. Dostupné z: <https://money.cz/novinky-a-tipy/ucetnictvi-2/jak-se-vyznat-v-odpisech-majetku-a-odpisovych-skupinach/>.
54. *Neotax.eu*. Online. 2023. [cit. 2024-04-23] Dostupné z: <https://neotax.eu/cs/blog/pausalni-dan-versus-pausalni-vydaje>.
55. *Uctovani.net*. Online. [cit. 2024-04-23]. Dostupné z: <https://www.uctovani.net/ucetni-osnova.php>.
56. *Ucetnicek.cz*. Online. [cit. 2024-04-23]. Dostupné z: <https://www.ucetnicek.cz/clanky/clanek/12#ucetni-zaverka>.

Přílohy

Příloha č. 1

SEZNAM VYBRANÝCH VOLNÝCH ŽIVNOSTÍ	
1.	Poskytování služeb pro zemědělství, zahradnictví, rybníkářství, lesnictví a myslivost
2.	Činnost odborného lesního hospodáře a vyhotovování lesních hospodářských plánů a osnov
3.	Diagnostická, zkušební a poradenská činnost v ochraně rostlin a ošetřování rostlin, rostlinných produktů, objektů a půdy proti škodlivým organismům přípravky na ochranu rostlin nebo biocidními přípravky
4.	Nakládání s reprodukčním materiálem lesních dřevin
5.	Chov zvířat a jejich včevik (s výjimkou živočišné výroby)
6.	Úprava nerostů, dobývání rašeliny a bahna
7.	Výroba potravinářských a škrobářských výrobků
8.	Pěstitelské pálení
9.	Výroba krmiv, krmných směsí, doplňkových látek a premixů
10.	Výroba textilií, textilních výrobků, oděvů a oděvních doplňků atd.
SEZNAM VYBRANÝCH ŘEMESLNÝCH ŽIVNOSTÍ	
Část A	
1.	Mlékárenství
2.	Pekařství, cukrářství
3.	Zpracování kůží a kožešin
4.	Aplikace, výroba a opravy ortopedické obuvi
5.	Broušení a leptání skla
6.	Zpracování gumářských směsí
7.	Zpracování kamene
8.	Slévárenství, modelářství
9.	Kovářství, podkovářství
10.	Obráběčství
11.	Zámečnictví, nástrojářství
12.	Galvanizérství, smaltéřství a další
Část B	
1.	Barvení a chemická úprava textilií
2.	Čištění a praní textilu a oděvů
3.	Kominictví
Část C	
1.	Hostinská činnost
2.	Kosmetické služby
3.	Pedikúra, manikúra
SEZNAM VYBRANÝCH VÁZANÝCH ŽIVNOSTÍ	
1.	Geodetické práce
2.	Zpracování tabáku a výroba tabákových výrobků

3.	Výroba nebezpečných chemických látek a nebezpečných chemických směsí a prodej chemických látek a chemických směsí klasifikovaných jako vysoce toxické a toxické
4.	Oční optika
5.	Podnikání v oblasti nakládání s nebezpečnými odpady
6.	Projektová činnost ve výstavbě
7.	Provádění staveb, jejich změn a odstraňování
8.	Nákup, prodej, ničení a zneškodňování pyrotechnických výrobků kategorie P2, T2 a F4 a provádění ohňostrojných prací
9.	Nákup a prodej kulturních památek nebo předmětů kulturní hodnoty
10.	Činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence
11.	Průvodcovská činnost horská
12.	Vodní záchranářská služba

Příloha 1 Seznam vybraných ohlašovacích živností, zdroj: vlastní zpracování podle zákona č. 455/1991 Sb.

Příloha č. 2

SEZNAM KONCESOVANÝCH ŽIVNOSTÍ	
1.	Výroba a úprava kvasného lihu, konzumního lihu, lihovin a ostatních alkoholických nápojů (s výjimkou piva, ovocných vín, ostatních vín a medoviny a ovocných destilátů získaných pěstitelským pálením)
2.	Výroba a úprava lihu sulfitového nebo lihu syntetického
3.	Výzkum, vývoj, výroba, ničení, nákup, prodej a skladování výbušnin a munice, zpracování a zneškodňování výbušnin, znehodnocování a delaborace munice a provádění trhacích prací
4.	Vývoj, výroba, opravy, úpravy, přeprava, nákup, prodej, půjčování, uschovávání, znehodnocování a ničení zbraní a střeliva
5.	Nákup a prodej, půjčování, vývoj, výroba, opravy, úpravy, uschovávání, skladování, přeprava, znehodnocování a ničení bezpečnostního materiálu
6.	Výroba tepelné energie a rozvod tepelné energie, nepodléhající licenci realizovaná ze zdrojů tepelné energie s instalovaným výkonem jednoho zdroje nad 50 kW
7.	Silniční motorová doprava
8.	Vnitrozemská vodní doprava
9.	Kontrolní testování mechanizačních prostředků na ochranu rostlin
10.	Provádění pyrotechnického průzkumu
11.	Provádění veřejných dražeb
12.	Provozování cestovní kanceláře
13.	Ostraha majetku a osob a služeb soukromých detektivů
14.	Poskytování technických služeb k ochraně majetku a osob
15.	Vedení spisovny
16.	Provozování střelnice a výuka a výcvik ve střelbě se zbraní
17.	Provozování pohřební služby
18.	Provádění balzamace a konzervace
19.	Provozování krematoria

Příloha 2 Seznam koncesovaných živností, zdroj: vlastní zpracování podle nařízení vlády č. 278/2008 Sb.

Příloha č. 3

Dotazník k bakalářské práci

Prosím Vás o vyplnění dotazníku, který bude sloužit jako podklad k vypracování praktické části bakalářské práce na téma: OSVČ – vedení daňové evidence nebo účetnictví? Cílem práce je porovnat výhody a nevýhody ve vedení daňové evidence a účetnictví z pohledu účetních, kteří vedou záznamy pro své klienty v podobě OSVČ. Na základě analýzy postojů jednotlivých účetních chci zjistit, jaké má pro ně výhody a nevýhody daňová evidence oproti podvojnému účetnictví nebo naopak.

Děkuji za spolupráci

1. Jak dlouho se účetnictví věnujete?

..... let

2. Pokud sám/a podnikáte jakou formu účtování používáte?

daňovou evidenci účetnictví

3. Domníváte se, že daňová evidence je systém účtování méně náročný než účetnictví?

ano ne

4. Co je podle Vás, z pohledu finanční zátěže pro OSVČ, nákladnější/dražší?

daňová evidence účetnictví

5. Jaké důležité informace přináší účetnictví, které naopak nepřináší nebo opomíjí daňová evidence, a jaké to má dopady na další plánování OSVČ?

.....

6. Které aspekty daňové evidence považujete za výhodné ve srovnání s účetnictvím a proč?

.....

7. Naopak, jaké nevýhody vidíte v používání daňové evidence oproti účetnictví?

.....

8. Jaké hlavní rozdíly vidíte ve stanovení základu daně mezi vedením daňové evidence a účetnictvím, v oblasti náročnosti a složitosti?

.....

9. Jaký vliv má/měla volba klientů vést daňovou evidencí nebo účetnictvím na efektivitu Vaší práce?

.....

10. Máte nějaké zkušenosti s problémy nebo komplikacemi spojenými s novelizacemi zákonů o účetnictví nebo o daních z příjmů, anebo s přechodem mezi daňovou evidencí na podvojně účetnictvím a naopak?

.....

11. Jaké hlavní rozdíly vidíte mezi účetnictvím a daňovou evidencí v kontextu zobrazování finančních toků?

.....

12. Kterým živnostem byste již od počátku podnikání doporučil/a vést účetnictví raději než daňovou evidencí (kategorie podle živnostenského zákona)? Jmenujte alespoň 2.

.....

Zadání bakalářské práce

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu

Zadání bakalářské práce

Autor: Kristýna Komorousová

Studium: I2100656

Studijní program: B0413A050021 Ekonomika a management

Studijní obor: Ekonomika a management

Název bakalářské práce: OSVČ - vedení daňové evidence nebo účetnictví?
Název bakalářské práce AJ: Self-employed person - keeping tax records or accounting?

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské práce je porovnat rozdíly, identifikovat výhody a nevýhody ve vedení daňové evidence nebo podvojného účetnictví z pohledu účetní, která vede záznamy pro své klienty v podobě OSVČ.

Osnova

1. Daňová evidence pro OSVČ
2. Vedení účetnictví
3. Zásadní rozdíly mezi DE a účetnictvím
4. Analýza postojů účetních v rámci vedení účetnictví a daňové evidence
5. Závěry a doporučení

KRBEČKOVÁ, Marie a PLESNÍKOVÁ, Jindřiška. *Jednoduché účetnictví. Účetnictví (ANAG)*. 2008. Olomouc: ANAG, 2008. SBN 978-80-7554-267-0.

SEDLÁČEK, Jaroslav a VALOUCH, Petr. *Účetnictví a daně*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-3926-4.

LOUŠA, František. *Zákon o účetnictví v praxi*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-2473-848-2.

SEDLÁČEK, Jaroslav. *Daňová evidence podnikatelů. Účetnictví a daně (Grada)*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3802-4.

RYNEŠ, Petr. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka: průvodce podvojným účetnictvím*. Olomouc: ANAG, 2010. ISBN 978-80-7263-580-1.

Zadávací pracoviště: Katedra ekonomie,
Fakulta informatiky a managementu

Vedoucí práce: Ing. Jan Mačí, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 15.10.2021